
DA'WA.COM

EEN ANALYSE NAAR DE ONLINE
BEKERINGSVERHALEN VAN
WESTERSE ISLAMITISCHE
PREDIKERS

HELEEN BAKKER

S1495771

BEGELEIDER:

DR. M. W. BUITELAAR

MEELEZER:

PROF. DR. Y. B. KUIPER

2-2-2012

*Masterscriptie Rijksuniversiteit Groningen,
faculteit Godgeleerdheid en
Godsdienstwetenschap*

VOORWOORD

Al op jonge leeftijd was ik gefascineerd door religie. De grote vraag voor mij was waarom mensen geloven in een God, iets wat voor mij persoonlijk in lijkt te gaan tegen verstand en logica. Zelf kom ik uit een warm christelijk nest en werd ik opgevoed met christelijke ideeën als naastenliefde en omzien naar elkaar. Heel mooi en waardevol, maar ik snapte niet waarom een God daarbij nodig was, een God waar ik niet in geloofde. Voor mij was het dan ook vanzelfsprekend om uiteindelijk het lidmaatschap van de kerk op te zeggen. Dit in tegenstelling tot de westerse islamitische predikers die in deze scriptie naar voren komen. Ook zij groeiden op binnen een christelijk gezin, maar voor hen was het vanzelfsprekend om te blijven geloven, zij het niet in de christelijke God. Het was de islam die hen aansprak, waartoe zij zich bekeerden en waar tot ze tegenwoordig anderen uit nodigen. Waarschijnlijk is dit wat mij aansprak aan het onderwerp van deze scriptie; personen die een totaal andere weg hebben genomen dan ik in mijn leven heb gedaan. Door het schrijven van deze scriptie heb ik niet alleen ontdekt hoe westerse islamitische predikers hun bekeringsverhaal inzetten als deel van *da'wa*, ook heb ik meer inzicht en begrip gekregen voor aanhangers van religieuze stromingen. Een keuze die niet altijd zo irrationeel bleek als ik dacht.

Er zijn een paar mensen die ik graag wil bedanken voor hun hulp en ondersteuning bij het proces wat heeft geleid tot de totstandkoming van deze scriptie. Mijn grote dank gaat uit naar mijn eerste begeleidster Marjo Buitelaar. Niet alleen heeft haar opbouwende feedback mij geholpen, ook wist ze me zo nu en dan een 'boost' zelfvertrouwen te geven waardoor ik weer vol goede moed verder kon met het schrijven van deze scriptie. Ook wil ik Yme Kuiper, de mee-lezer van deze scriptie, bedanken voor zijn feedback die interessante nieuwe perspectieven opleverde. Verder heb ik veel gehad aan mijn lieve vriend Herman. Met zijn kritische blik daagde hij mij uit dieper de stof in te duiken, bovendien wist hij mijn stressmomenten te verdragen en daar weer een positieve draai aan te geven. En 'last but not least' wil ik mijn lieve familie en vrienden bedanken voor hun steun, bij hen kon ik altijd mijn verhaal kwijt.

INHOUDSOPGAVE

1. Islam, internet en de samenleving	5
Inleiding	5
Islam in westerse samenlevingen	8
Internet	10
Religie op het internet	12
Islam en internet in westerse samenlevingen	13
Conclusie	15
2. Bekeerlingen tot de islam	16
Inleiding	16
Religieuze bekeringen	17
Bekeringen tot de islam	19
Westerse bekeerlingen tot de islam	21
De aantrekkingskracht van de islam voor westerlingen	22
<i>Relationeel</i>	22
<i>Gemeenschap</i>	23
<i>Zekerheid en zingeving</i>	24
<i>Crisis</i>	24
<i>Rationaliteit</i>	25
Online bekeringsverhalen van westerse nieuwe moslims	25
Conclusie	27
3. Westerse islamitische predikers	30
Inleiding	30
Khalid Yasin	31
<i>Manifestatie online</i>	32
<i>Bekeringsverhaal</i>	32
Abdul-Jabbar van de Ven	35
<i>Manifestatie online</i>	36
<i>Bekeringsverhaal</i>	36
Pierre Vogel	38

<i>Manifestatie online</i>	39
<i>Bekeringsverhaal</i>	40
Suhaib Webb	41
<i>Manifestatie online</i>	42
<i>Bekeringsverhaal</i>	43
Yusuf Estes	45
<i>Manifestatie online</i>	45
<i>Bekeringsverhaal</i>	46
Conclusie	48
4. Het bekeringsverhaal als deel van da'wa	49
Inleiding	49
Rationaliteit en religie	50
Mystiek	53
Persoonlijke gegevens	55
Etniciteit	59
Estes als uitzondering	61
Conclusie	62
Conclusie	65
Verder onderzoek	67
Literatuurlijst	68
Internet	71

1. ISLAM, INTERNET EN DE SAMENLEVING

INLEIDING

Almost everything you do in life can become da'wa, it's as simple as doing the right things and making the right intention.¹

Da'wa betekent letterlijk 'roepen' of 'uitnodigen'. Het gaat om de uitnodiging te geloven in de ware religie, in dit geval de islam (Canard 2010).² Binnen de islam bestaat het idee dat alle moslims de plicht hebben om een voorbeeld te zijn voor anderen en hen uit te nodigen tot de islam. Deze boodschap is niet alleen gericht op niet-moslims, maar ook op moslims met als doel het versterken van het geloof en het bevorderen van de uitvoering van religieuze praktijken. *Da'wa* kan vele uiteenlopende vormen aannemen, zoals ook in bovenstaande tweet van islamitisch prediker Khalid Yasin naar voren komt. In principe is de tweet zelf een goed voorbeeld van een manier waarop de islam kan worden verkondigd. Door middel van het medium twitter roept Yasin andere moslims op hun religie uit te dragen. Andere voorbeelden van *da'wa* zijn het verspreiden van de Koran, het bouwen van moskeeën, het oprichten van scholen en het promoten van de islam in het westen door middel van verschillende projecten (Hedin, Janson en Westerlund 2004). Vandaag de dag is het wereldwijde web een veel gebruikte optie voor het uitvoeren van *da'wa*.

Internet is op verschillende manieren een geschikt middel voor *da'wa*. Ten eerste kunnen door middel van dit medium veel moslims hun religieuze overtuiging uitdragen en hiermee in potentie vele anderen bereiken (Dawson en Cowan 2004, 5; Helland 2005, 4). Dit kan bijvoorbeeld door het verschaffen van informatie over de islam, maar ook door gesprekken met elkaar te voeren over hun religieuze overtuiging. Verder kan internet worden gebruikt om de eigen identiteit vorm te geven identiteitsvorming (Miller en Slater 2000, 173-193). Mensen die in aanraking komen met de islam kunnen aan het denken worden gezet over hun identiteit en eventueel een nieuwe identiteit als moslim overwegen. Bovendien hebben personen op internet mogelijkheden om zich buiten bestaande machtstructuren te bewegen en kan in principe iedereen autoriteit claimen op het gebied van de islam en zijn denkbeelden hierover delen met anderen (Bunt 2000, 107). Deze mogelijkheden maken internet een interessant medium om onderzoek te doen naar *da'wa*.

¹ Tweet van Khalid Yasin op 20-11-2011 ([@khalid_yasin](http://www.twitter.com)).

² 'De islam' bestaat niet, daar er vele verschillende stromingen en opvattingen bestaan binnen de islam. In deze scriptie zal ik 'de islam' derhalve als verzamelterm gebruiken.

In principe is elke islamitische site een onderdeel van *da'wa* (El-Tahawy 2008, 14-15). Op vele verschillende manieren kunnen moslims online aandacht geven aan hun religie. Een specifieke manier waarop *da'wa* plaats kan vinden is door middel van een bekeringsverhaal. Op internet zijn een groot aantal verhalen te vinden van bekeerlingen tot de islam, waarin westerse bekeerlingen tot de islam een aparte groep vormen. Door hun bekeringsverhalen online te plaatsen kunnen westerse nieuwe moslims een voorbeeld stellen voor andere potentiële bekeerlingen en hen kennis laten maken met de islam. Deze manifestatie van westerse bekeerlingen tot de islam op internet is niet onopgemerkt gebleven in de literatuur.

Er zijn vele studies gedaan naar religieuze bekeringen en meer specifiek naar westerse bekeerlingen tot de islam.³ In de Verenigde Staten en verschillende West-Europese landen zijn onderzoeken gedaan naar dit onderwerp. Deze studies richten zich voornamelijk op de motivaties van bekeerlingen en kijken hierbij naar psychologische en sociologische factoren, waarbij analyse van het levensverhaal een belangrijke rol speelt. Daarnaast is het in de huidige literatuur niet ver zoeken naar studies die zich bezighouden met hedendaagse *da'wa*.⁴ Deze onderzoeken richten zich zowel op het verkondigen van de islamitische boodschap in islamitische landen als in westerse samenlevingen. Hierbij ben ik één studie tegengekomen die de studie naar online bekeringsverhalen van westerse bekeerlingen tot de islam combineert met het beoefenen van *da'wa*, namelijk de studie van Van Nieuwkerk (2006). Haar onderzoek richt zich op online en offline bekeringsverhalen van westerse vrouwelijke bekeerlingen tot de islam. Zij constateerde dat de online bekeringsverhalen een aantal overeenkomsten vertonen en meent dat deze kenmerkende eigenschappen wijzen op het doel waarmee ze online worden geplaatst, namelijk *da'wa*. Dit is echter een beperkte hoeveelheid informatie en de studie nodigt uit tot verder onderzoek. Met deze scriptie hoop ik te kunnen voortborduren op het werk van Van Nieuwkerk en een bijdrage te leveren aan studies naar hedendaagse *da'wa* door middel van online bekeringsverhalen van nieuwe westerse moslims.

Hierbij zal ik mij richten op de bekeringsverhalen van een specifieke groep westerse bekeerlingen tot de islam, namelijk van degenen die islamitisch prediker zijn geworden.⁵ Het verspreiden van de islam hoort bij hun werkzaamheden en te verwachten valt dat hun bekeringsverhaal hier deel van is. In deze scriptie zal ik nagaan op welke manier westerse islamitische predikers gebruik maken van hun bekeringsverhaal om hun boodschap te verkondigen. Dit komt tot uiting in de volgende hoofdvraag binnen deze scriptie:

³ Voorbeelden van onderzoeken naar bekeerlingen zijn Rambo 1993 en 1999, Crijnen 1999, Van Nieuwkerk 2006 en 2008, Sultan 1999.

⁴ Bijvoorbeeld Enchchaibi 2009, Hirschkind 2006, Zaied 2008, Poston 1992 en Murad 1986.

⁵ Omwille van de leesbaarheid van deze scriptie zal ik 'westerse bekeerlingen tot de islam die islamitisch prediker zijn geworden' voortaan aanduiden met 'westerse islamitische predikers' of kortweg 'predikers'.

Hoe zijn de bekeringsverhalen op internet van westerse islamitische predikers te begrijpen in relatie tot hun da'wa?

De deelvragen die ik hierbij zal beantwoorden zijn:

- Wat is *da'wa* en wat voor vormen kan dit momenteel aannemen?
- Op welke manieren maken moslims in westerse samenlevingen gebruik van de mogelijkheden van internet?
- Op welke manier worden bekeringsverhalen in het algemeen en meer specifiek de bekeringsverhalen van westerse bekeerlingen tot de islam geduid in de literatuur?
- Hoe presenteren westerse islamitische predikers hun bekeringsverhaal op internet?
- Hoe verhouden de bekeringsverhalen van westerse islamitische predikers zich tot bekeringsverhalen van andere bekeerlingen?
- Wat zijn typerende kenmerken van de bekeringsverhalen van westerse islamitische predikers?

Om deze hoofdvraag en deelvragen te beantwoorden zal ik in deze scriptie de online bekeringsverhalen van vijf westerse islamitische predikers weergeven en analyseren. Door de bekeringsverhalen van deze vijf predikers naast studies naar religieuze bekeringen te leggen, zal ik specifieke kenmerken formuleren die typerend zijn voor *da'wa* door middel van het bekeringsverhaal door deze predikers. Het doel is om meer inzicht te geven in *da'wa* op het internet.

De vijf predikers vormen slechts een kleine groep binnen westerse samenlevingen. De moslimgemeenschap aldaar bestaat voor verreweg het grootste deel uit migranten. Een nog kleinere groep daarbinnen vormen de westerse bekeerlingen tot de islam en daarin zijn degenen die zijn gaan prediken een uitzondering. Daar tegenover staat dat de predikers bekendheid genieten bij een groot publiek. Zelf proberen ze hun boodschap kenbaar te maken aan zoveel mogelijk verschillende mensen en daarnaast is er de aandacht van de media. De media zorgen ervoor dat veel mensen op de hoogte worden gebracht van het bestaan van de predikers en daarmee hun beeld van de islam. Deze blootstelling van de predikers aan vele mensen maakt dat ze ondanks hun kleine aantal wel degelijk invloed uitoefenen op beeldvorming op het gebied van de islam, wat ze boeiend maakt om te bestuderen.

Er zijn een aantal begrippen die ik veelvuldig zal gebruiken bij het beantwoorden van de hoofdvraag en die nadere uitleg behoeven. Hierboven heb ik reeds kort beschreven wat *da'wa* betekent, namelijk mensen uitnodigen tot de islam. Dit kan door het zijn van een voorbeeld voor

anderen of door het verkondigen en verspreiden van de islamitische leer. Verder heeft de term 'internet' enige toelichting nodig. Een cruciaal kenmerk van internet is dat het beschikbare aanbod van sites en informatie sterk fluctueert. Mijn onderzoek heeft daarom betrekking op wat in het jaar 2011 online aanwezig en beschikbaar was. Ik richt me daarbij op de islam binnen westerse samenlevingen. Het begrip 'westerse samenlevingen' kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. In dit geval versta ik de gebieden Noord-Amerika en West-Europa eronder. Tot slot speelt de term 'de islam' een rol. De islam is niet één homogeen geheel, maar deze religie bestaat uit verschillende stromingen. In deze scriptie zal ik niet specifiek ingaan op bekeerlingen tot één bepaalde stroming, maar zal ik aandacht besteden aan bekeringen tot de islam in zijn algemeenheid. De islam zal ik dus als verzamelterm gebruiken.

Om iets te kunnen zeggen over de online bekeringsverhalen van westerse islamitische predikers en het internet is het nodig om dit in te bedden in de context van westerse samenlevingen. In dit eerste hoofdstuk zal ik deze context schetsen. Hierbij zal ik ten eerste aandacht besteden aan de positie van de islam in westerse samenlevingen. Vervolgens ga ik in op het gebruik van internet en de mogelijkheden die dit medium biedt. In de daarop volgende paragraaf komt de manifestatie van religie op internet aan de orde. Daarna geef ik weer hoe de islam naar voren komt op het internet en hoe dit relevant is voor (potentiële) nieuwe westerse moslims. Aan het eind van dit hoofdstuk zal ik de balans opmaken.

ISLAM IN WESTERSE SAMENLEVINGEN

Een veelgehoorde opvatting is dat religie aan het verdwijnen is uit westerse samenlevingen. Niets is minder waar. Nog steeds is er tegenwoordig een behoefte aan zingeving en spiritualiteit en mensen blijven dit zoeken in religie. Religiositeit van westerlingen neemt niet per se af, maar neemt een andere vorm aan (Casanova 1994). In westerse samenlevingen is staatsreligie een begrip uit het verleden, tegenwoordig is religie hier meer een persoonlijke keuze. Een kenmerk van de huidige westerse samenlevingen is religieus pluralisme. Er is een open markt ontstaan op religieus gebied door wijdverbreide toegang tot allerlei wereldbeelden, wat ervoor zorgt dat personen niet alleen kunnen kiezen uit verschillende religieuze stromingen, ook is het mogelijk om de denkbeelden hieruit te mixen naar eigen goedkeuring. Daaruit kan een individu een religieus model kiezen dat betekenis geeft aan het leven en tegelijkertijd tegemoet komt aan de behoefte aan het transcendente (Luckmann 1999, 256-257; Borgman en Van Harskamp 2008, 22). De islam is één van de populaire opties op de religieuze open markt.

De populariteit van de islam in westerse samenlevingen is opzienbarend gezien de positie die islam heeft in deze landen. Sinds de aanslagen van 11 september 2001 is de islam een 'hot item' in deze gebieden. De media besteden volop aandacht aan de voornamelijk negatieve aspecten van de islam en politieke partijen geven hun visie op hoe zij de positie van de islam in hun land zien. Veelal komt de islam op deze manier in slecht daglicht te staan. Ondanks deze negatieve afbeelding zijn er toch westerlingen die interesse tonen in de islam en blijft de islam één van de vele keuzemogelijkheden op de huidige vrije religieuze markt. Er is zelfs een duidelijke groei waar te nemen in het aantal aanhangers van de islam.

Ook voordat de moslimpopulatie toenam in westerse samenlevingen was de islam geen vreemde religie in deze landen. Van oorsprong kan islam worden gezien als een transnationale religie die landsgrenzen overschrijdt. Al vroeg in de islamitische geschiedenis waren moslims aanwezig in Europa. Met name in de grenslanden met islamitische landen, de Balkan en Zuid-Europa, kwamen moslims Europa binnen (Bowen 2006, 196). Na de Tweede Wereldoorlog kwam er een grote stroom van moslims naar West-Europa ten gevolge van kolonisering en het aantrekken van gastarbeiders. Het oorspronkelijke plan van veel van deze moslims was om geld te verdienen en daarna terug te gaan naar het land van herkomst. Velen besloten echter te blijven en haalden hun familie naar het gastland (Bowen 2006, 197). Ook in Amerika bestaat de moslimpopulatie voornamelijk uit eerste en tweede generatie migranten met daarbij het grote aantal bekeerlingen van Afro-Amerikaanse afkomst (Esposito 1998, 4).

Momenteel bevinden er zich rond de 13,1 miljoen moslims in West-Europa en dit aantal blijft groeien (Douwes 2006, 10). Naast migranten uit islamitische landen en hun kinderen, zijn er een klein aantal westerse bekeerlingen die deel uitmaken van de moslimgemeenschap (Douwes 2006, 13). In Nederland bijvoorbeeld is de islam al bijna even groot als de gereformeerden en ze zijn hiermee de vierde religie van Nederland, na de Rooms Katholieken, Nederlands Hervormden en Gereformeerden.⁶ In andere landen, zoals Engeland en Duitsland, heeft de islam al de derde positie bereikt en in Frankrijk zijn ze zelfs de op één na grootste religie (Esposito 1998, 3). Het percentage bekeerlingen in Amerika is een stuk groter dan in West-Europa door massale bekeringen tot de islam van Afro-Amerikanen (Douwes 2006, 13). Religiewetenschapper Esposito voorspelde in 2006 dat aan het begin van de eenentwintigste eeuw de islam het Jodendom zal vervangen als de op één na grootste religie in Amerika.

⁶ <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2003/2003-1298-wm.htm>, 14 december 2011. Deze cijfers stammen uit 2003, echter op 1 mei 2004 verenigden de Nederlands Hervormden, Gereformeerden en Evangelisch Luthers en zich in de PKN (Protestantse Kerken Nederland), zie <http://www.pkn.nl/1/info.aspx?page=6210>, 13-01-2012. Zo gerekend zou de islam tegenwoordig de derde religie van Nederland zijn.

De huidige toename van moslims verloopt in beide werelddelen niet zonder problemen. De debatten richten zich vandaag de dag op het vraagstuk hoe de westerse wereld moet omgaan met moslims en welke positie zij moeten hebben of krijgen in de samenleving.⁷ De vraag is hoe de islam deel kan worden van de westerse identiteit. Moslims maken momenteel deel uit van westerse samenlevingen en worden tegelijkertijd van deze gemeenschap buitengesloten. Angst voor islam binnen en buiten de grenzen speelt hierbij een belangrijke rol (Asad 2003, 159). Het idee bestaat dat islamitische normen en waarden radicaal verschillen van de westerse en dat beide onmogelijk samen kunnen gaan. Daar bovenop komt nog de angst voor de terroristische aanslagen. De media versterken dit beeld en discriminatie van moslims is niet vreemd in westerse samenlevingen (Asad 2003, 159). Moslims en nieuwe moslims hebben het niet makkelijk in deze samenlevingen met een anti-islamitisch klimaat (Crijnen 1999, 7).

INTERNET

De huidige positie van moslims en nieuwe moslims in westerse samenlevingen is terug te zien op internet. Het wereldwijde web is tegelijkertijd een spiegel en een schaduw van de samenleving. Het meeste van wat in de echte wereld gebeurt is terug te vinden op internet en andersom is het meeste wat op het wereldwijde web ter sprake komt ook van toepassing op de echte wereld (Dawson en Cowan 2004, 5). Dus ook de groei van de islam en bekeerlingen tot de islam in de 'echte' wereld hebben een representatie in het online universum. Mensen doen online ongeveer hetzelfde als wat ze in hun echte leven doen, alleen zijn er door het relatief nieuwe medium andere manieren om het te doen (Dawson en Cowan 2004, 1). Het internet was niet vanaf zijn ontstaan een spiegel van de samenleving, maar heeft vanaf het eind van de vorige eeuw een snelle ontwikkeling doorgemaakt tot dat punt.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw werd de computer algemeen bekend onder de bevolking van westerse samenlevingen (Brasher 2004, 28-29). Al snel kwam er toegang tot een nieuw netwerk, het zogenaamde internet, wat in 1989 meer vorm kreeg door de toepassing van het wereldwijde web (WWW). Waar je een tiental jaren geleden op een vaste plek moest inbellen via de telefoonlijn om toegang te hebben tot het netwerk, is het tegenwoordig altijd en overal mogelijk om te surfen op het internet. Laptops, smartphones en het mobiele netwerk bieden deze mogelijkheid. Dit maakt dat het internet tegenwoordig anders is dan die van vroegere jaren. Vandaag de dag bestaat het wereldwijde web uit bijdragen van miljoenen mensen en is de overgang gemaakt van het

⁷ Hierbij dient opgemerkt te worden dat ook vele moslims worstelen met het vraagstuk hoe ze hun religieuze overtuiging kunnen rijmen met de normen en waarden van de westerse samenlevingen.

opnemen van informatie naar het produceren van informatie (Han 2010, 2).⁸ Verder is interactie een steeds belangrijker deel geworden van het internet. Hedendaagse populaire media als youtube, facebook en twitter geven bezoekers online de mogelijkheid tot interactie. Een uniek kenmerk van deze sociale netwerk sites is niet alleen dat personen in contact kunnen komen met onbekenden, maar juist dat ze hun eigen sociale netwerk zichtbaar kunnen maken aan anderen. Dit kan leiden tot connecties tussen personen die anders niet gemaakt zullen worden (Boyd en Ellison 2008, 211).

Een gevolg van deze ontwikkelingen zijn de mogelijkheden die internet biedt voor het vormgeven van de eigen identiteit. Miller en Slater (2000, 173-193) onderscheiden twee manieren op dit gebied. Ten eerste de zogenaamde *expansive realisation*, waaronder zij verstaan dat een persoon zijn 'ware' zelf kan realiseren op het internet. Door middel van het wereldwijde web kan een persoon deelnemen aan of lid worden van een online gemeenschap of cultuur met een 'originale' identiteit. Op die manier kan een persoon uiten wie hij werkelijk is of denkt te zijn. De andere manier die Miller en Slater noemen is *expansive potential*. Hierbij gaat het niet om een bevestiging van de eigen identiteit, maar om de mogelijkheid om nieuwe ideeën op te doen voor wat je mogelijk zou kunnen zijn. Voor deze scriptie is het interessant om te zien hoe internet de mogelijkheid geeft tot het ontdekken en vormgeven van de islamitische identiteit. Moslims kunnen hun visie online bevestigd zien en potentiële bekeerlingen kunnen in aanraking komen, bijvoorbeeld door islamitische predikers, met de mogelijkheid om moslim te worden.

Een belangrijk aspect bij het vinden of bevestigen van identiteit is vrijheid om hiermee bezig te zijn. Internet wordt in de literatuur veelal gepresenteerd als een plek waar vrijheid bestaat, wat op verschillende manieren naar voren zou komen.⁹ Ten eerste bestaat het idee dat personen op internet vrij kunnen zijn van structuren in de eigen omgeving (Dawson 2004, 70). De invloed hiervan blijft bestaan, maar online bestaat wel de mogelijkheid om je los te representeren van je familie, vrienden, opleiding enzovoort. Je gaat als het ware deel uitmaken van een globaal netwerk in plaats van verbonden te zijn aan de lokale leefomgeving (Miller en Slater 2000, 20). Potentiële westerse bekeerlingen tot de islam hebben op die manier de mogelijkheid om een andere identiteit uit te proberen dan die gebruikelijk is in de naaste omgeving. Ten tweede is in de horizontale

⁸ De bevolking die gebruik maakt van dit netwerk is echter niet gelijk verdeeld over de gehele wereld. Voornamelijk in het westen is er toegang tot internet. Het aantal internetdomeinen in de stad Londen is bijvoorbeeld groter dan in heel het continent Afrika (Dawson en Cowan 2004, 5).

⁹ Vrijheid op internet wordt veelal geroemd, er zijn echter ook tegengeluiden te horen in de literatuur. In Miller en Slater (2000) valt bijvoorbeeld te lezen dat religieuze instituties wel proberen hun autoriteit op internet te behouden en vrijheid van bezoekers in dat opzicht beperken. Ook Morozov (2011) meent dat het een grote illusie is om te denken dat er vrijheid bestaat op internet. Daarnaast zijn er eigenaren van websites, zoals de islamitische Huma Ahmad, die graag willen dat er meer islamitische autoriteiten zich manifesteren op internet om wildgroei te voorkomen. Zie de site <http://www.jannah.org/articles/internet.html> voor haar standpunt met betrekking tot dit onderwerp.

communicatiestructuur op internet er in theorie voor iedereen de mogelijkheid om autoriteit op welk gebied dan ook te claimen (Han 2010, 2). Op deze manier kunnen autoriteiten worden uitgedaagd en zijn er meerdere personen die hun gezag op internet kunnen laten gelden (Miller en Slater 2000, 18). Ook al zijn de personen niet officieel benoemd, toch zijn zij vrij om hun overtuiging uit te dragen (Miller en Slater 2000, 179). Hieronder komt naar voren hoe de mogelijkheden op het gebied van autoriteit vorm krijgen als het gaat om de islam.

RELIGIE OP HET INTERNET

Op internet is er een verassende hoeveelheid aan religieuze websites te vinden. Er zijn meer dan één miljoen sites die de grote religieuze tradities, nieuwe religieuze bewegingen en sociale bewegingen met religieuze kenmerken omvatten (Brasher 2004, 6). Dagelijks groeit deze religieuze aanwezigheid online (Dawson en Cowan 2004, 6). Internet blijkt een prominent platform te zijn voor het verspreiden en bediscussiëren van religieuze opvattingen, waarbij meer informatie sneller verspreid kan worden (Hjarvard 2008, 10; Jones 1998, 2). Bij de representatie op internet gaat het niet alleen om het voorzien in informatie, ook de ervaring is van belang. Zo kan je online informatie zoeken over een bepaald ritueel, maar bestaat er ook de mogelijkheid om deel te nemen aan online rituelen. Op die manier proberen sommige websites de ervaring van een religie online toe te passen (Dawson en Cowan 2004, 6). Religies manifesteren zich op deze wijze op internet en bieden naast een grote hoeveelheid informatie de mogelijkheid tot een religieuze ervaring.

Dit geeft religiewetenschapper Helland (2005) weer door onderscheid te maken tussen de begrippen *religion online* en *online religion*. Onder *religion online* verstaat hij het verstrekken van informatie en het geven van service door verschillende religieuze bewegingen en tradities. Dit zijn van oudsher sites die zijn opgericht door bijvoorbeeld officiële denominaties, moskeeën en religieuze instituties. *Online religion* daarentegen biedt de mogelijkheid tot interactie. Deze sites beschikken over ruimte om deel te nemen aan religieuze praktijken en waren aanvankelijk ongebonden aan officiële religieuze instanties. Tegenwoordig is het verschil tussen officiële en niet officiële sites volgens Helland aan het verdwijnen. Beide soorten sites geven vandaag de dag informatie over religie en de mogelijkheid tot interactie en deelname aan religieuze activiteiten. De twee soorten van religie op het internet zijn volgens Helland dan ook twee uitersten op een schaal. De meeste websites vallen ergens tussen beide in. Zo kunnen sites van een kerk weergeven wanneer er wat voor diensten plaatsvinden en kunnen bezoekers van de site online een verzoek indienen voor een gebedsonderwerp (Dawson en Cowan 2004, 7).

De technologie van internet staat toe dat beide vormen, *religion online* en *online religion*, kunnen bestaan. Internet heeft namelijk een wereldwijd bereik en er bestaat in tegenstelling tot media uit vroegere tijden, zoals kranten, radio en televisie, de mogelijkheid tot interactie (Brasher 2004, XII). Op deze manier zijn er meer mensen die meer anderen kunnen bereiken, zijn er meer manieren om dit te doen en gebeurt dit in grotere omvang dan ooit te voren (Dawson en Cowan 2004, 5; Helland 2005, 4). Verschillende mensen kunnen hierdoor op meerdere manieren een potentieel groot publiek bereiken met hun religieuze overtuiging. Toegepast op islam betekent dit dat elke moslim met toegang tot internet, zijn of haar religieuze overtuiging kenbaar kan maken via internet. Dit kan door bijvoorbeeld door simpelweg informatie, een levensverhaal, filmpjes of spelletjes online te plaatsen. Hiermee kunnen zij vele mensen bereiken met hun boodschap en hoe meer mensen dit doen des te groter de verzameling informatie en communicatie op het gebied van islam op internet wordt. Westerse islamitische predikers kunnen goed gebruik maken van deze mogelijkheden van het verspreiden van religie op internet. In potentie kunnen zij een groot gevarieerd publiek van zowel moslims als niet moslims bereiken op verschillende manieren. In deze scriptie zal ik nagaan op welke manieren de westerse islamitische predikers hun religieuze boodschap verspreiden op internet.

ISLAM EN INTERNET IN WESTERSE SAMENLEVINGEN

Islam is één van de vele religies die zich manifesteert op het internet. Een substantieel aantal moslims begeven zich online en vormen zo een kleine microkosmos als verlengstuk van het leven in de realiteit. Hierbij moet echter wel worden opgepast dat je de islam niet kan reduceren tot de activiteiten op internet.¹⁰ Niet elke deel van de wereld heeft immers gelijke toegang tot internet en dus maakt niet iedere moslims gebruik van de mogelijkheden op het wereldwijde web. In deze scriptie ligt de focus echter op westerse samenlevingen, waarin de meeste moslims wel toegang hebben tot het internet. De manifestatie van moslims op internet kan hierdoor als voldoende representatief worden gezien voor westerse samenlevingen.

Moslims gebruiken internet op vele uiteenlopende manieren. Zo kan er informatie over de islam worden gezocht, kunnen er dialogen worden gevoerd, bestaat er de mogelijkheid om deel uit te maken van een netwerk en kan het internet worden gebruikt als middel tot propaganda (Bunt 2003, 4-8). Binnen deze scriptie heb ik ervoor gekozen om me te richten op *da'wa* door middel van het internet. Het verspreiden van de islam vindt in principe plaats middels elke islamitische site door

¹⁰ Zie Karim H. Karim in haar review van het boek van Bunt: http://i-epistemology.net/attachments/850_Ajiss21-4%20-%20Book%20Reviews%20-%20E-Jihad%20and%20Online%20Fatwas%20and%20Cyber%20Islamic%20Environments.pdf, 1 juli 2011.

onder andere de naam van de site, de afbeeldingen die geplaatst worden en de informatie die erop staat. De vraag voor de beheerders van de websites is hoe ze de boodschap het best kunnen verspreiden, aan wie en met welke inhoud (El-Tahawy 2008, 14-15). *Da'wa* maakt op deze manier op substantiële wijze deel uit van het wereldwijde web, waarbij elke moslim deze mogelijkheid kan benutten.

Dit maakt dat autoriteit een heikel punt is op het gebied van online *da'wa*. Waar eerder moslims zich veelal bewogen in traditionele netwerken van autoriteit, vinden er door middel van het internet veranderingen plaats op dit gebied (Bunt 2000, 107). Internet maakt het mogelijk voor nieuwe woordvoerders van de islam om hun boodschap te verspreiden. Iedereen heeft in potentie de mogelijkheid om een autoritaire islamitische internetsite te bouwen die mensen anoniem kunnen bezoeken en waar ze online preken kunnen lezen, bekijken of beluisteren (Bunt 2000, 104). In theorie hebben de websitebeheerders een universele autoriteit door het internationale karakter van internet. Lokale vormen van autoriteit kunnen op die manier worden overstegen (Enchchaibi 2009). Deze omstandigheden zorgen ervoor dat verschillende moslims autoriteit kunnen claimen op het gebied van de islam en een breed internationaal publiek kunnen bereiken met hun boodschap. De vijf westerse islamitische predikers zijn hier een treffend voorbeeld van, zoals later naar voren zal komen.

Zoals weergegeven is *da'wa* in principe bedoeld voor zowel moslims als niet-moslims. Op internet is te zien dat verschillende islamitische websites in het bijzonder aandacht hebben voor de tweede categorie. Deze sites zijn aangepast op dit publiek. Zij willen dat informatie voor bezoekers makkelijk te vinden is en voorzien hun site om deze reden van een duidelijke en overzichtelijke interface. Personen, die op internet mogelijkheden hebben tot religieuze expressie en nieuwe identiteiten kunnen verkennen, kunnen door middel van deze sites in contact komen met de islam. Sommige sites richten zich specifiek op het begeleiden van nieuwkomers in de islam (Bunt 2000, 122-123).¹¹ Voorbeelden van mogelijkheden op dergelijke sites zijn het beantwoorden van vragen en het bieden van een netwerk om in contact te komen met andere, al dan niet pas bekeerde, moslims. In deze zin zijn islamitische predikers een belangrijke groep die zich op deze manier online manifesteren en internet betrekken bij het propageren van hun religieuze overtuiging (Bunt 2000, 109). Traditioneel verspreiden islamitische predikers hun boodschap door middel van publiekelijk preken, geschriften en audiovisuele media.¹² Door de huidige technologische ontwikkelingen kan internet nu ook deel uit maken van deze communicatiestroom (Bunt 2000, 17). In deze scriptie zal ik nader ingaan op het gebruik van internet voor *da'wa* door westerse islamitische predikers. Zoals gezegd

¹¹ Bijvoorbeeld www.convertstoislam.com, 14 december 2011 of www.lpnm.nl, 1 juli 2011.

¹² Een tijdje is het in Cairo bijvoorbeeld zeer populair geweest om cassettebandjes met preken te beluisteren (Hirschkind 2006).

kan *da'wa* vele vormen aannemen online, het bekeringsverhaal van de predikers is één van de middelen tot dit doel.

CONCLUSIE

In dit hoofdstuk kwam naar voren dat islam en internet beide tegenwoordig een aanzienlijke positie hebben verworven in westerse samenlevingen. Waar islam aanvankelijk een kleine religie was in westerse landen, is deze godsdienst momenteel aan het groeien. Ondanks het anti-islamitisch klimaat in West-Europa en Noord-Amerika zijn er steeds meer westerlingen die zich bekeren tot de islam. Toch zijn zij eerder uitzondering dan regel in de moslimpopulatie, die voor de grote meerderheid bestaat uit migranten uit islamitische landen. Ook internet heeft de afgelopen decennia een vlucht genomen. Websites kunnen tegenwoordig in principe door iedereen ter wereld worden bekeken, maar voornamelijk in westerse samenlevingen hebben mensen altijd en overal toegang tot het wereldwijde web. In zekere zin valt internet te zien als een spiegel en schaduw van de 'echte' wereld en zijn ontwikkelingen in de samenleving online terug te zien. Online hebben bezoekers de mogelijkheid om de eigen identiteit te bevestigen of juist nieuwe identiteiten uit te proberen. Vrijheid is daarbij een belangrijk begrip. Op internet is verder een grote hoeveelheid aan religie te vinden. Religieuze websites kunnen bestaan uit het simpelweg verschaffen van informatie en bezoekers de mogelijkheid geven tot interactie. Toegespitst op islam biedt internet vele mogelijkheden. Men kan er deel uitmaken van islamitische netwerken, de islam kan worden gepredikt, nieuwe autoriteiten kunnen zich manifesteren en (potentiële) nieuwe moslims kunnen gebruik maken van internet om hun weg te vinden in de islam. In deze scriptie richt ik mij op de bekeringsverhalen van westerse bekeerlingen tot de islam die islamitisch prediker zijn geworden. Daarbij kijk ik hoe ze hun bekeringsverhaal op internet inzetten ten behoeve van *da'wa*.

In de volgende hoofdstukken zal ik verder ingaan op bekeringsverhalen en *da'wa*. In hoofdstuk twee komen studies naar religieuze bekeerlingen aan de orde, waarbij ik specifiek aandacht besteed aan westerse bekeerlingen tot de islam. Vervolgens schets ik in hoofdstuk drie de bekeringsverhalen op internet van de vijf westerse islamitische predikers. Hierna zal ik in hoofdstuk vier deze bekeringsverhalen duiden en aangeven hoe de westerse islamitische predikers bekeringsverhalen inzetten voor *da'wa*. Tot slot volgt de conclusie met daarin een antwoord op de hoofdvraag en aanbevelingen voor verder onderzoek.

2. BEKEERLINGEN TOT DE ISLAM

INLEIDING

De term 'bekering' komt van het Latijnse woord 'convertere', wat vertaald kan worden als 'draaien' of 'een andere richting opgaan' (Flinn 1999). Deze verandering kan bijvoorbeeld gaan over het uit de kast komen als homoseksueel, maar meestal wordt bekering begrepen in de context van religie. Een persoon laat zijn oude overtuiging vallen en neemt een nieuwe religieuze overtuiging aan. Dit gaat gepaard met de aanname van een ander wereldbeeld en er kunnen veranderingen optreden in gedrag. Niet alleen transformeert de persoonlijke identiteit, ook maakt de persoon een switch wat betreft de gemeenschap waar hij of zij deel van uitmaakt (Bryant en Lamb 1999, 12-15). De oude gemeenschap wordt minder belangrijk bevonden of zelfs verlaten en de focus komt te liggen op de nieuwe groep. De overgang naar de nieuwe gemeenschap wordt in de meeste gevallen gemarkeerd door rituelen die specifiek zijn aan de religieuze traditie, zoals de christelijke doop. Ondanks dat minder dan tien procent van de bevolking kiest voor de overgang naar een andere religieuze traditie, bestaat er tegenwoordig meer de mogelijkheid om de switch te maken en een andere richting op te gaan in het leven (Bryant en Lamb 1999, 15). Een religie die momenteel aan populariteit wint, ook in westerse samenlevingen, is de islam.

Reeds in de negentiende eeuw en vroeg in de twintigste eeuw zijn er verhalen bekend van westerlingen die zich bekeerden tot de islam (Hermansen 1999, 56-76). Dit waren voornamelijk personen die zich ten tijde van de koloniale overheersingen in islamitische landen bevonden en op die manier in aanraking kwamen met de in hun ogen exotische islam. Onder andere de schoonheid van deze religie trok hen aan, waarop ze besloten zelf moslim te worden. Door toenemende globalisering is het contact tussen islam en westerse samenlevingen geïntensiveerd. Tegenwoordig zijn het dan ook niet alleen de westerlingen in islamitische landen die zich bekeren, maar ook westerlingen in hun eigen land die de keuze maken om moslim te worden. Westerlingen komen nu op eigen grondgebied in contact met islam. Dit contact kan er toe leiden dat zij zich gaan interesseren in deze religie en uiteindelijk besluiten om zelf moslim te worden. In dit hoofdstuk zal ik verder ingaan op studies naar westerse bekeerlingen tot de islam.

Dit hoofdstuk bestaat uit een theoretisch kader dat in deze scriptie van nut zal zijn bij het analyseren van de bekeringsverhalen van de vijf westerse islamitische predikers. Ten eerste kunnen aan de hand van de hier weergegeven studies algemene patronen worden weergegeven in de bekeringsverhalen van de predikers. Daarnaast is de literatuur gebaseerd op verhalen van bekeerlingen over hun bekering, afkomstig uit interviews of van het internet gehaald. Dit maakt het

mogelijk om een vergelijking te maken tussen de bekeringsverhalen van de predikers en van andere bekeerlingen, waardoor naar voren komt wat typerend is voor de verhalen van de predikers. In dit hoofdstuk ga ik in de eerste paragraaf in op theorie over religieuze bekeringen in het algemeen. Vervolgens zal ik weergeven op welke manier een bekering tot de islam kan verlopen, waarna ik mij in de derde paragraaf focus op westerse bekeerlingen. In de vierde paragraaf komt aan de orde wat maakt dat westerlingen zich aangetrokken voelen tot de islam. Tot slot besteed ik aandacht aan de manifestatie van nieuwe westerse moslims op internet om daarna de balans van het hoofdstuk op te maken.

RELIGIEUZE BEKERINGEN

Een klassiek model van een religieuze bekering is te vinden in de Bijbel.¹³ Hierin staat de bekering van Saulus beschreven, aanvankelijk een gewelddadig vervolger van Gods volgelingen. Het verhaal gaat dat Saulus op zijn weg naar Damascus plots een fel licht zag en de stem van God hoorde die hem riep. Vervolgens bekeerde Saulus zich en ging hij in zijn verdere leven actief bezig met het verspreiden van het gospel van God. In verdere Bijbelpassages beschrijft Saulus, na zijn bekering Paulus geheten, zijn inkeer als een roeping van God (Flinn 1999, 52). Dit religieuze model van een bekering staat echter niet op zichzelf. Vanuit verschillende wetenschappelijke perspectieven is getracht religieuze bekeringen te duiden en hier meer inzicht in te geven. In deze paragraaf zal ik verschillende perspectieven op religieuze bekeringen weergeven. Aan de hand hiervan beschrijf ik hoe ik in deze scriptie de term bekering zal opvatten.

Saulus bekeerde zich als ongelovige tot het christendom. De term bekering is echter minder eenduidig dan dit model doet voorstellen. Het verschil zit hem in de breedte van de definitie. Rambo (1993) geeft bijvoorbeeld een brede definitie van bekering waarin hij vier vormen van bekering onderscheid, waarvan de eerste de overstap is van één religie naar een andere religie. Ten tweede kan er een verandering plaatsvinden van niet gelovig naar een bepaalde religie, zoals bij Saulus het geval is. De derde vorm bestaat uit het kiezen van een andere stroming binnen dezelfde religie en ten slotte is de vierde mogelijkheid een intensivering van de eigen al aanwezige religieuze overtuiging. Een minder brede definitie komt van Sultan (1999, 326). Zij meent dat bekering traditioneel de overgang is van één geloof naar het andere en dat daar tegenwoordig ook de overgang van seculier naar gelovig bij is gekomen. Deze twee wijzen komen overeen met de eerste twee vormen die Rambo noemt. Ondanks dat veranderingen binnen een religie vaker plaatsvinden is voor deze scriptie de opvatting van Sultan het meest relevant. Westerlingen die zich bekeren tot de islam maken geen

¹³ Bijbel, Handelingen 9: 1-31.

overstap binnen de islam, maar kiezen vanuit een ander wereldbeeld, seculier of een andere religie, voor een aan hen vreemde islamitische overtuiging.

Verder lijkt de bekering van Saulus een plotselinge gebeurtenis te zijn. In de Bijbel staat geschreven dat God hem opeens tot zich riep en dat Saulus vanaf dat moment een volgeling van God werd. Daarna veranderde zijn beeld van de wereld en wijzigde hij zijn gedrag. Bekeringen kunnen echter ook worden gezien als een langdurig proces. Psycholoog en religieus deskundige Lewis Rambo (1999, 23) meent dat bekeringen niet van het één op het andere moment plaatsvinden maar dat een persoon een complexe ontwikkeling doormaakt tot het moment van bekering. Bovendien houdt de bekering niet op bij het moment van overstap, maar gaat het daarna verder. Hierbij spelen volgens Rambo verschillende factoren een rol en is context van belang. Volgens Flinn (1999, 54-56) is zowel de benadering als gebeurtenis en als proces mogelijk. Aan de ene kant is bekering een plotselinge verandering van wereldbeeld en gedrag, terwijl dit ook als proces deel uitmaakt van het opgroeien. Mijns inziens kan een persoon zelf zijn bekering ervaren als een enkel moment en kan dat ook voor buitenstaanders op eerste gezicht zo lijken. Rambo geeft echter al aan dat vanuit sociaalwetenschappelijk oogpunt het moment van bekering deel is van een langere periode. In deze scriptie benader ik bekeringen derhalve als een proces.

Tot slot zijn er verschillende factoren die een rol kunnen spelen bij de bekering van Saulus en ander religieuze bekeerlingen. Voornamelijk de wetenschappelijke disciplines psychologie, sociologie, antropologie en theologie hebben zich beziggehouden met de studie hiernaar. Rambo (1993) betoogt dat al deze disciplines samen moeten worden gevoegd. Na uitgebreid onderzoek te hebben gedaan naar religieuze bekeerlingen door middel van literatuurstudie, participerende observatie en interviews, meent hij dat bovenstaande vier benaderingen het meest cruciaal zijn. Hij pleit voor een holistische benadering waarbij er aandacht is voor religieuze, persoonlijke, culturele en sociale factoren bij bekeringen. Binnen elk van deze vier wetenschappelijke disciplines zijn er door de jaren heen vele theorieën ontwikkeld op het gebied van religieuze bekeringen. Binnen deze scriptie gaat het te ver om hier uitvoerig op in te gaan, maar zal ik van elke benadering beknopt weergeven waar op gelet wordt bij de studie naar bekeerlingen (Rambo 1999).

Vanuit de theologie gaat er belangstelling uit naar transcendent wereldbeelden van bekeerlingen en verwachtingen en ervaringen van bekeerlingen op religieus gebied. Binnen deze benadering ligt er tevens nadruk op dat de persoon kiest voor een specifieke religie, waarbij vaak de waargenomen logica en rationaliteit van de religie aanspreken. Belangstelling voor de persoon die bekeert is terug te zien bij de psychologische invalshoek, waarin veranderingen in persoonlijke gedachten, gevoelens en handelingen worden nagegaan. Typerend voor deze invalshoek is de aandacht voor een persoonlijke crisis die veelal voorafgaat aan de bekering, zoals een conflict of een

gevoel van angst. Op het gebied van de antropologie gaat studie uit naar de samenlevingen en culturen waarin bekeringen plaatsvinden en vanuit de sociologie is er belangstelling voor sociale en institutionele aspecten van de samenleving waarin de bekering plaatsvindt. Onderwerpen die hierbij aan bod komen zijn de sociale condities ten tijde van de bekering, interactie tussen de bekeerling en de bredere samenleving en de soort groep waar bekeerlingen zich mee identificeren.

Alhoewel niet alomvattend ontstaat er volgens Rambo door deze invalshoeken samen te nemen een raamwerk waarin religieuze bekeringen accuraat geïdentificeerd kunnen worden. Daarbij dient er te worden gekeken naar het gewicht van elk aspect en hoe de aspecten met elkaar in interactie zijn. Ook is het van belang welke component de bekeerling zelf als voornaamste factor ziet en of dit aansluit bij de analyse van de onderzoeker. In deze scriptie zal ik bij de analyse van de bekeringsverhalen van westerse islamitische predikers uitgaan van het holistische model van Rambo om een zo volledig mogelijk beeld te kunnen geven van de bekering.

BEKERINGEN TOT DE ISLAM

Volgens de islamitische leer openbaarde Allah in de zevende eeuw zijn religie aan de mensheid. Allah zond zijn woord, oftewel de Koran, via de engel Gabriël naar de laatste profeet Mohammed die door moslims wordt gezien als de boodschapper van Allah.¹⁴ Moslims beschouwen Mohammed als het voorbeeld hoe de leerstellingen uit de Koran in praktijk moeten worden gebracht. In de naam 'islam' zit al besloten wat bekering tot deze religie inhoudt. Islam is niet alleen de naam van een religie, maar in het woord zit een bepaalde handeling besloten. Islam betekent letterlijk 'overgave' en moslims zijn degenen die zich aan God overgeven. In het Arabisch is er geen letterlijke vertaling te geven voor 'bekering'. In plaats daarvan bestaat het idee van het 'moslim worden', waarbij de term 'overgave' gehanteerd wordt. Bij een bekering tot de islam geeft een persoon zich dus over aan Allah en accepteert daarbij de profeet Mohammed. Hierbij is het innerlijk van groot belang. Niet alleen uiterlijk vindt er een verandering plaats, ook dient er een overtuiging in het hart te zijn (Dutton 1999, 151-153).

In de eerste studies naar bekeerlingen tot de islam in islamitische landen komen er verschillende redenen naar voren voor deze overstap (Rambo 1999, 268). Voor sommigen gold bijvoorbeeld dat ze te maken kregen met processen van islamisering. Islam is dan niet beperkt tot de persoonlijke sfeer, maar dringt door tot cultuur, het sociale leven, religie en politiek. Door voor de islam te kiezen droegen personen op hun beurt ook weer bij aan islamisering van de samenleving. Verder was er de aantrekkingskracht van het monotheïsme en sloot de islamitische leer aan bij

¹⁴ Profeten die hem voorgingen zijn onder andere Adam, Noach, Abraham, Mozes en Jezus.

bestaande opvattingen van vrijheid. Grofweg gezien is er binnen de eerste onderzoeken een onderverdeling te maken in het worden van moslim door externe druk of een bekering door persoonlijke overtuiging. De eerste manier wordt ook wel de weg van het zwaard genoemd, waarbij personen onder druk van een heerser zich bekeren tot de islam. De tweede wijze is vaak het gevolg van een spirituele zoektocht (Dutton 1999, 151-153). Voor bekeerlingen tot de islam in westerse samenlevingen speelt tegenwoordig de weg van het zwaard geen rol. De spirituele zoektocht is daarentegen een normale manier geworden om tot de islam te komen.

Een bekering tot de islam is in principe eenvoudig. Er komen niet veel rituelen of andere formele gebeurtenissen aan te pas, zoals wel de gewoonte is bij bijvoorbeeld het christendom waar de doop veelal als overgangsritueel plaatsvindt. Het enige wat moet worden gedaan om moslim te worden is het reciteren van de geloofsgetuigenis, met het juiste gevoel daarbij, in het bijzijn van een aantal getuigen. In dit digitale tijdperk hoeft het niet in het fysieke bijzijn van getuigen, maar kan het zelfs via de webcam. Een bekeerlinge uit IJsland kwam bijvoorbeeld in contact met islam middels het internet en chatte regelmatig met ander moslims online. Uiteindelijk besloot ze om zelf ook moslim te worden en vond ze tijdens het chatten een aantal moslims die bereid waren om getuige te zijn van haar geloofsgetuigenis, waarna ze zichzelf moslim mocht noemen.¹⁵ De geloofsgetuigenis, oftewel de *shahada*, bestaat uit het opzeggen van de volgende Arabische formule: *'lā 'ilāha 'illallāh, Muḥammad rasūlu-llāh'*. In het Nederlands betekent dit: Er is geen God dan God en Mohammed is de boodschapper van God. Na het uitspreken van deze woorden kan je jezelf formeel een moslim noemen en maak je deel uit van de moslimgemeenschap. Impliciet wordt er bij het uitspreken van deze getuigenis vanuit gegaan dat de bekeerling ook gaat leven naar de nieuwe religie. Afhankelijk van de stroming binnen de islam wordt verwacht dat de persoon zijn leefstijl in overeenstemming zal brengen met de nieuwe religieuze overtuiging (Dutton 1999, 153-156, 158).

Er bestaat een grote variatie in veranderingen die bekeerlingen ondergaan door het aannemen van de islam. Stroming en persoonlijke voorkeur zorgen voor diversiteit op dit gebied (Dutton 1999, 158-159). Voor sommigen houdt het in dat ze strikt gaan leven naar de richtlijnen van de Koran en het strakke imiteren van Mohammeds leven. Anderen kiezen voor de spirituele en mystieke kant van de islam. Verder is het gangbaar voor een westerse bekeerling om een nieuwe islamitische naam aan te nemen. Deze praktijk komt voort uit de gewoonte van de profeet om de namen van bekeerlingen te veranderen als die duidelijk pre-islamitisch waren. Daarnaast besluiten sommige mannen om zich te besnijden en hebben vrouwen de mogelijkheid om voortaan met een, al dan niet gezichtsbedekkende, hoofddoek door het leven te gaan (Dutton 1999, 156). Ook kiezen sommigen ervoor om zich te houden aan de voedselvoorschriften die bestaan binnen de islam. Deze

¹⁵ Van Nieuwkerk 2006, 113.

voorbeelden van veranderingen na het worden van een moslim kunnen moeilijkheden opleveren als het gaat om westerlingen die zich moslim zijn gaan noemen.

WESTERSE BEKEERLINGEN TOT DE ISLAM

Voor de meeste westerlingen verloopt hun bekering tot de islam niet geheel probleemloos. Volgens cultuursociologe Wohlrab-Sahr (1999) komt dit door de zogenaamde dubbele *framing* van westerse bekeerlingen tot de islam. Ten eerste vormt de oorspronkelijke religie en cultuur van deze westerlingen voor hen een referentiekader van waaruit zij de wereld beschouwen. Hiermee hebben bekeerlingen een relatie en voelen ze tegelijkertijd een afkeer hiervan. Ten tweede zien zij zichzelf na hun bekering als deel van de moslimgemeenschap en gaan ze de wereld zien vanuit hun nieuwe islamitische denkkader. Ze hebben de keuze gemaakt om deel uit te maken van de gemeenschap en zich voortaan hiermee te identificeren, maar toch vindt die identificatie niet volledig plaats. Volgens Wohlrab-Sahr kunnen beide vormen van *framing* samen smelten, maar kan er ook een symbolische strijd plaatsvinden. Een voorbeeld dat Wohlrab-Sahr noemt is dat van een Duitse vrouw die zich bezighoudt met haar keuze voor zwemkleding. Zij voelt zich ongemakkelijk om al haar kleren aan te houden tijdens het zwemmen, zoals de islam volgens haar voorschrijft. Bij het zien van een compleet naakte vrouw verdwijnt haar schaamte en begrijpt ze dat iedereen vrij is om te doen wat hij of zij wil. Haar door cultuur bepaalde opvattingen komen op deze manier in strijd met haar nieuwe islamitische overtuiging. Uiteindelijk weet ze haar nieuw gekozen leefstijl een plek te geven in haar culturele achtergrond.¹⁶

Ook Sultan (1999) constateert dat nieuwe westerse moslims naar verloop van tijd een aantal problemen tegenkomen. Zij meent dat dit komt door verschillende identificaties. In haar studie naar Zweedse bekeerlingen tot de islam merkte zij op dat een nieuwe moslim zich langzamerhand ontwikkelt in religieuze identiteit, waarbij er naar verloop van tijd conflictsituaties kunnen ontstaan. In het begin van de bekering overheerst echter de euforie en zijn er voornamelijk aspecten van de islam die personen aantrekken, zoals een duidelijke rolverdeling voor man en vrouw en de verschaffing van het idee van een objectieve waarheid. Na de fase van aantrekking nam Sultan waar dat de persoon in het stadium van herformulering terecht komt. Bekeerlingen veranderen dan hun gedachten, gevoelens en gedragspatronen. Conflict tussen de vroegere leefstijl en de nieuwe islamitische overtuiging dragen hieraan bij. Hierbij is het volgens Sultan opvallend dat de zaken die bekeerlingen eerder aantrekkelijk vonden in de islam later vaak uitmondten in een bron van conflict. Sultan geeft het voorbeeld van een vrouw die niet met haar man mee mag naar een bruiloftsfeest.

¹⁶ Zie ook Van Nieuwkerk (2006) over nieuwe Nederlandse moslims die zich tegelijkertijd als moslim en Nederlander zien.

Volgens Sultan was het eerst aantrekkelijk dat vrouwen en mannen hun eigen rollen hebben, maar voor een westerse vrouw is het toch moeilijk te begrijpen waarom ze niet met haar man mee kan. Ondanks deze moeilijkheden kiezen deze bekeerlingen vaak bewust voor de islam, maar wat beweegt hen daartoe?

DE AANTREKKINGSKRACHT VAN DE ISLAM VOOR WESTERLINGEN

Aan het onderwerp 'bekering van westerlingen tot de islam' zijn vele onderzoeken gewijd, waarvan een grote hoeveelheid aandacht besteedt aan de motieven van nieuwe moslims. Eenduidig zijn deze motieven echter allerminst. Afhankelijk van persoonlijke omstandigheden en context zijn er vele aspecten die kunnen leiden tot bekering tot de islam. Door analyse van levensverhalen en meer specifiek bekeringsverhalen kunnen motivaties worden afgeleid. Een veelheid aan onderzoekers heeft dan ook op deze manier gekeken naar het fenomeen van westerse bekeerlingen tot de islam. Naar mijn idee zijn er een vijftal motivaties die veel voorkomen af te leiden uit deze studies, namelijk het relationele motief, de hang naar gemeenschap, behoefte aan zekerheid en zingeving, een doorgemaakte crisis en rationaliteit. Hieronder zal ik per onderwerp weergeven hoe deze redenen een rol spelen bij een bekering tot de islam. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de motivaties niet per se los van elkaar voorkomen, maar overlap kunnen vertonen.

RELATIONEEL

Veel van de bekeringen tot islam vinden plaats door het huwelijk. Een islamitische vrouw mag volgens de voorschriften van de islam niet trouwen met een man die niet moslim is.¹⁷ Om toch in het huwelijksbootje te kunnen stappen, bekeren de niet islamitische partners zich tot de islam. Veel van deze nieuwe moslims zien hun bekering voornamelijk als een pragmatisch middel om te kunnen trouwen. Volgens Allievi (2006, 122) gaat dit voor hen meestal niet gepaard met het ervaren en voelen van de islam. Ook Crijnen (1999) ziet een zelfde soort patroon in de portretten van nieuwe moslims in België en Nederland. Volgens hem bekeert een meerderheid zich tot de islam, omdat hun partner moslim is. In tegenstelling tot Allievi ziet Crijnen wel een religieuze verandering optreden bij de bekeerlingen. Ze doen dit niet alleen voor hun partner, maar raken zelf ook actief betrokken bij de islam. Soms gaat dit zelfs zo ver dat ze vinden dat hun echtgenoot niet goed leeft naar de islamitische voorschriften en hem hierop terecht wijzen. De personen die bekeren omwille van hun partner

¹⁷ Andersom mag een islamitische man wel trouwen met een vrouw die geen moslim is.

verschillen dus wat betreft het gevoel dat ze zelf hebben voor de islam. Voor sommigen betekent het een verandering van het innerlijk, terwijl het voor anderen meer een kwestie van uiterlijk is.

Een groep die kleiner in aantal is, maar wel meer impact heeft, zijn bekeerlingen die zich moslim zijn gaan noemen door contact met andere moslims. Dit gaat in dit geval niet alleen om de echtgenoot, maar ook om familie, vrienden en alle andere mogelijke contacten met moslims. Door ontmoeting met bijvoorbeeld een islamitische reiziger, immigrant of een islamitische zwager komt een persoon in contact met de islam, waarop hij of zij dan besluit zich te bekeren (Allievi 2006, 123). Zo kwam Mohammed Yahia Nabil in contact met een islamitische Indonesiër. Hij vond deze man zo anders, vriendelijk en gastvrij, dat hij zich binnen een maand bekeerde tot de islam.¹⁸ In de huidige samenleving hoeft dit contact niet per se 'face to face' te zijn, maar kunnen er ook digitale ontmoetingen plaatsvinden middels het internet. Zoals in het vorige hoofdstuk naar voren kwam, biedt het wereldwijde web mogelijkheden om in contact te komen met moslims en daar bovendien informatie over te zoeken (Van Nieuwkerk 2006, 99). De westerlingen die zich bekeerden vanuit relationeel oogpunt voelen vaak de aantrekkingskracht om bij de islamitische gemeenschap te horen, wat ons brengt bij de volgende motivatie die westerlingen noemen bij bekeringen tot de islam.

GEMEENSCHAP

Een korte blik op verschillende filmpjes op youtube over westerse bekeerlingen tot de islam leert dat er veel bekeerlingen zijn die zich aangetrokken voelen tot het horen bij een gemeenschap. Zo is er een filmpje gemaakt tijdens de *iftar* waarin Umayma Kaat vertelt dat het samen zijn voor haar van groot belang is.¹⁹ Deze vrouw bekeerde zich twee weken voordat het filmpje werd gemaakt en voelde zich aangetrokken tot de gezelligheid die ze vond bij de andere aanwezige moslims en miste bij haar eigen familie. Ook buiten de ramadan ervoer zij hulp en gastvrijheid binnen de islamitische gemeenschap. Crijnen ziet de hang naar gemeenschap terug bij de westerse bekeerlingen die hij interviewde. Zij menen dat in de huidige samenleving er teveel is wat gericht is op het 'ik', wat terug is te zien in de verschillende portretten die hij schetst. De islam is een manier om het gevoel te hebben bij een gemeenschap te horen (Crijnen 1999, 9). Köse (1999, 308-310) erkent het belang dat westerse bekeerlingen toekennen aan gemeenschap. Het samen zijn en het delen van een religieuze overtuiging is volgens hem wat westerse mensen aantrekt in de islam.

¹⁸ Een voorbeeld uit Crijnen 1999, 81.

¹⁹ http://www.youtube.com/watch?v=6BsaQv_SlRM, 14 december 2011. Dit filmpje gaat over de *iftar*, oftewel de maaltijd die tijdens de ramadan direct na zonsondergang wordt gegeten.

ZEKERHEID EN ZINGEVING

Aan het begin van deze scriptie kwam naar voren dat religie betekenis, richting en structuur geeft aan het leven van mensen. Juist in de huidige samenleving speelt deze factor een rol bij westerse bekeerlingen tot de islam. Het horen bij een gemeenschap geeft hen een gevoel van zekerheid en veiligheid. Tegenwoordig volgen veranderingen in de samenleving elkaar in rap tempo op, wat voor verwarring kan zorgen. Dit leidt tot een gevoel van onveiligheid en een onduidelijk identiteit. Daarbij zijn gevoelens van existentiële onzekerheid sterker geworden in de eenentwintigste en twintigste eeuw. Waarom bestaan we en wat doen we hier? Dit kan voor sommige mensen leiden tot een gevoel van verveling, leegte en een betekenisloos leven. Mensen hebben daarentegen behoefte aan een raamwerk waarin ze hun leven kunnen plaatsen en begrijpen, oftewel een betekenisvol systeem waaraan ze kunnen refereren in het dagelijks leven (Köse 1999, 304-306). Religie kan in dit geval een uitkomst bieden door een compleet wereldbeeld te bieden (Kinvall 2004). Het geeft een duidelijke identiteit, veiligheid binnen een gemeenschap en betekenis aan het leven (Gilliat-Ray 1999, 317). Duidelijke voorschriften, eventueel met betrekking tot de rol van de vrouw en man, maken duidelijk hoe een persoon zijn leven in moet richten (Sultan 1999, 331). Islam geeft zin aan de wereld en brengt orde en betekenis in het verleden, heden en in de toekomst (Rambo 1999). De aantrekkingskracht van islam zit hem dus voor sommige nieuwe westerse moslims in de verschaffing van zekerheid en zingeving in roerige tijden.

CRISIS

Zoals al voren kwam bij de psychologische benadering binnen de studie naar bekeerlingen, heeft voor veel bekeerlingen hun overgang naar de islam te maken met een crisis in de levensloop. Zo kan een persoon op zoek gaan naar een nieuwe religie na persoonlijke trauma's, zoals het overlijden van een dierbare, een scheiding of ernstige ziekte. De levensvragen die dit met zich mee brengt kunnen worden gevonden in de islam (Gilliat-Ray 1999, 317). Daarnaast bestaat er echter nog een andere vorm van crisis, namelijk door zich niet thuis te voelen en geen plek te hebben in de samenleving. Als een persoon faalt in zijn socialisatieproces en buiten de samenleving komt te staan, is er een nieuwe ideologie nodig die identiteit en betekenis verschaft (Köse 1999, 303). Islam is dan een middel voor omgang met desintegratie in de eigen samenleving. Door een ander religieus wereldbeeld aan te nemen kan er symbolisch afstand worden genomen van de, in dit geval, westerse maatschappij. Tevens kan de islam dienen als middel om binnen de eigen samenleving een nieuwe plek te vinden.

(Wohlrab-Sahr 1999). De crisis kan op deze manier een plek krijgen in het leven en overwonnen worden.

RATIONALITEIT

Het laatste aspect dat een rol speelt bij bekeringen tot de islam is rationaliteit. Deze reden om voor de islam te kiezen speelt op twee manieren een rol bij westerse nieuwe moslims. Ten eerste is er de aantrekkingskracht van de logische kant van de islam. De islam wordt door nieuwe moslims als logischer gezien dan het christendom, waarbij bijvoorbeeld de drie-eenheid ter discussie staat (Crijnen 1999; Anway 2000; Van Nieuwkerk 2008; Allievi 2006). Het tweede aspect dat een rol speelt wat betreft rationaliteit is de manier waarop de keuze voor de islam wordt gemaakt. Volgens Van Nieuwkerk (2008, 431-432) wordt er in westerse samenlevingen veelal vanuit gegaan dat de keuze als westerling voor de islam irrationeel en onlogisch is, mede vanwege het anti-islamitische klimaat in westerse samenlevingen. Toch begeven westerlingen zich op religieuze markt en weten ze een bewuste keuze te maken voor de islam. Dit kan zijn na een intellectuele, politieke of mystieke zoektocht naar een passende levensbeschouwing (Allievi 2006). Op deze twee manieren heeft rationaliteit een belangrijke positie bij westerse bekeerlingen tot de islam. Al deze vijf factoren komen niet alleen naar voren uit levensverhaalinterviews, maar ook op internet spelen deze factoren een rol in de bekeringsverhalen van westerse nieuwe moslims.

ONLINE BEKERINGSVERHALEN VAN WESTERSE NIEUWE MOSLIMS

Een rijke hoeveelheid westerse bekeerlingen tot de islam presenteert zich tegenwoordig als zodanig op het internet. In het vorige hoofdstuk kwam al naar voren hoe religies en specifiek de islam zich manifesteren op het internet. Hier zal ik verder gaan op dit onderwerp en dan in het bijzonder op nieuwe westerse moslims online. Ook antropologe Karin van Nieuwkerk (2006) viel het op dat er tegenwoordig veel nieuwe moslims zich begeven op het wereldwijde web en ze vroeg zich hierbij af wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de bekeringsverhalen online en offline van westerse bekeerlingen tot de islam. Haar online onderzoeksgroep bevindt zich in verschillende westerse samenlevingen, terwijl de offline groep Nederlands is. Bovendien beperkt zij zich in haar studie tot vrouwen. Haar resultaten geven echter accuraat weer hoe nieuwe westerse moslims gebruik maken van het internet.

Van Nieuwkerk onderscheidt vier discoursen die voorkomen in de verhalen van bekeerlingen, namelijk een discours gericht op biografie, gender, etniciteit en/of religie. Onder biografie verstaat

van Nieuwkerk het levensverhaal, waarbij ze kijkt hoe de bekering hierin past. Veel van deze verhalen geven inzicht in waarom islam goed aansluit bij het leven van de bewuste persoon. Tijdens interviews is dit makkelijk te achterhalen, terwijl er op het internet weinig achtergrondinformatie gegeven wordt. Ten tweede is het discours gender van belang, binnen welke categorie sociale verschillen tussen man en vrouw naar voren komen. Opvattingen wat betreft seksualiteit, gelijkheid van man en vrouw en de natuurlijke verschillende rollen van de seksen spelen hierbij een rol. Gender komt veel voor in de verhalen die 'face to face' worden verteld, terwijl hier op internet nauwelijks iets over te vinden is. In deze scriptie zal ik dit thema achterwege laten. De predikers waarvan ik de bekeringsverhalen analyseer zijn allen mannen en als dominante groep is het voor hen waarschijnlijk niet nodig om zich te verhouden tot hun positie in de islam. Het derde discours is etniciteit, aangezien de vrouwen in hun eigen samenleving vaak vreemd worden bevonden om hun bekering tot de islam. Het gaat er hierbij om het samenbrengen van etniciteit en de nieuwe islamitische overtuiging. In de interviews van Van Nieuwkerk kwam naar voren dat vrouwen zichzelf zowel als Nederlander en moslim zien. Wederom wordt hierover op internet weinig melding gemaakt en wordt de islam gezien als een universele religie die niet gebonden is aan etniciteit. Ten slotte komt religie voor in de verhalen van bekeerlingen. De islamitische religie trekt aan door onder andere de duidelijke moraal, logica en mogelijkheid tot inbedding in het sociale leven. In tegenstelling tot de andere drie discoursen neemt het religieuze aspect online wel een prominente rol in. De focus ligt hierbij op de rationaliteit en logica van de islam en het idee dat iedereen bij geboorte eigenlijk al moslim is. Aan de hand van de analyse van deze vier discoursen beschrijft Van Nieuwkerk de overeenkomsten en verschillen tussen online en offline bekeringsverhalen van westerse nieuwe moslims.

De beschreven variëteit tussen de online en offline bekeringsverhalen valt volgens Van Nieuwkerk te verklaren doordat internet en het 'face to face' interview zich afspelen in twee verschillende settings, waardoor er een uiteenlopend publiek bereikt kan worden door de bekeerling. Tijdens een interview praat de bekeerling in eerste instantie tegen de interviewer, die op zijn beurt de boodschap van de bekeerling eventueel verder kan verspreiden. Internet is daarentegen een zeer geschikt middel om, zoals in het vorige hoofdstuk beschreven, als bekeerling rechtstreeks een potentieel groot en transnationaal publiek ter bereiken. Dit maakt dat het doel van bekeringsverhalen verschilt op online en offline gebied, wat invloed heeft op de inhoud van de verhalen. Het grootste verschil schuilt volgens Van Nieuwkerk in de beperkte variëteit in verhalen online, terwijl verhalen offline zeer divers van karakter zijn. Dit in tegenstelling tot de vele manieren die mogelijk zijn op internet om de eigen identiteit te uiten. Online lijken de verhalen echter te zijn gestandaardiseerd. Tevens wordt online de nadruk gelegd op één bepaald aspect van de bekering,

namelijk de religieuze zoektocht en identiteit. Religie wordt online sterk benadrukt. Dit heeft te maken met het doel van bekeerlingen online. Zij willen niet alleen hun keuze voor de islam verdedigen, maar ook de kans pakken om hun boodschap over te brengen naar de massa. Internet biedt hen in deze zin de mogelijkheid tot het beoefenen van *da'wa*.

Zoals al in de inleiding naar voren kwam is het missionaire aspect van de islam zeer prominent aanwezig op het wereldwijde web. Westerse bekeerlingen tot de islam maken daar deel van uit. Door één aspect van hun identiteit, in dit geval het religieuze aspect, te benadrukken zetten westerse bekeerlingen tot de islam een duidelijke islamitische identiteit neer. Sommige bekeerlingen hopen hiermee anderen te inspireren, anderen plaatsen in hun verhaal links naar sites voor bekeerlingen tot de islam. Op die manier maken ze de weg naar de islam vrij voor potentiële nieuwe moslims. Deze manier van *da'wa* is het meest effectief doordat westerse bekeerlingen de boodschap het best duidelijk kunnen maken aan andere westerlingen. Bekeerlingen brengen de islamitische boodschap over naar hun 'eigen' mensen (Murad 1986). Door islam bovendien voor te stellen als iets wat al in iedereen aanwezig is en natuurlijk aan de mensheid wordt de effectiviteit versterkt (Poston 1992). Daarbij komt dat internet een goed medium is voor het ontdekken en bevestigen van nieuwe identiteiten, zoals in het vorige hoofdstuk naar voren kwam bij het *expansive potential* en *expansive realisation*. Informatie over de islam kan worden gevonden door potentiële bekeerlingen en in een later stadium na de bekering is er de mogelijkheid om de nieuwe identiteit te realiseren door deel uit te gaan maken van de online *ummah*. Op deze manier kunnen ze hun ervaringen en verhalen delen met andere moslims over de hele wereld, terwijl ze in hun 'echte' leven hiertoe vaak niet de mogelijkheid hebben. Op deze manier weet Van Nieuwkerk duidelijk te maken hoe islamitische bekeerlingen op eigen specifieke wijze zich online manifesteren.

CONCLUSIE

In dit hoofdstuk heb ik geprobeerd meer inzicht te geven in theorievorming over religieuze bekeringen in het algemeen en specifiek in westerse bekeerlingen tot de islam. Aan de hand van deze weergave zijn er een flink aantal gegevens naar voren gekomen die ik kan gebruiken als instrumentarium voor de analyse van de bekeringsverhalen op internet van westerse bekeerlingen tot de islam die islamitisch prediker zijn geworden. Dit hoofdstuk sluit ik af met een korte weergave van het beschrevene en ik geef weer hoe ik dit kan gebruiken als gereedschap om de casussen in het volgende hoofdstuk open te breken. Daarmee kan ik nagaan of er overeenkomstige patronen te vinden zijn in de bekeringsverhalen van de vijf westerse islamitische predikers en kan ik analyseren hoe zij zich verhouden tot de hier weergegeven theorie over bekeringen.

Ten eerste heb ik aan de hand van het bekeringsmodel van Saulus weergegeven dat religieuze bekeringen niet eenduidig zijn. Binnen verschillende benaderingen zijn er uiteenlopende opvattingen over wat de term bekering inhoudt. Discussiepunten liggen in de breedte van de definitie en er zijn verschillen van mening over bekering als moment of een langer proces. Wat betreft de breedte van de definitie zal ik uitgaan van de overgang van niet religieus naar wel religieus en de overstap van de ene naar de andere religie. Verder hanteer ik de opvatting dat het moment van bekering deel uitmaakt van een langer proces. Tot slot zal ik in navolging van Rambo de bekeringen analyseren vanuit verschillende perspectieven om een zo volledig mogelijk beeld te geven van bekeringen tot de islam. Ik zal dus kijken naar ontwikkelingen in de persoon zelf, de sociale omstandigheden, de cultuur waarin de bekering plaatsvindt en het religieuze aspect. Hierbij besteed ik aandacht aan het aandeel die een invalshoek heeft, hoe de persoon zelf uiting geeft aan zijn bekering en de manier waarop ik dat zie.

Bovenstaande aspecten krijgen specifiek vorm als het gaat om bekeringen tot de islam. Bij het moslim worden onderwerpt een persoon zich aan Allah en accepteert hij of zij Mohammed als diens laatste profeet. Het moslim worden is betrekkelijk makkelijk en wordt gedaan door het uitspreken van de *shahada*. Hierbij wordt er wel vanuit gegaan dat er ook innerlijke veranderingen plaatsvinden bij de bekeerling. Veranderingen in het leven van de persoon hangen af van persoonlijke omstandigheden en de religieuze stroming die de persoon heeft aangenomen. Voor westerse bekeerlingen tot de islam is er bij een bekering een extra moeilijkheid doordat ze zich identificeren met verschillende culturen. Dit kan zorgen voor conflicten waar de bekeerling een weg in moet vinden. Ondanks deze moeilijkheden zijn er vele aspecten die bijdragen aan de aantrekkingskracht van de islam. Dit zijn achtereenvolgens het relationele motief, de hang naar gemeenschap, behoefte aan zekerheid en zingeving, een doorgemaakte crisis en rationaliteit. Voor de westerse islamitische predikers zal ik nagaan in hoeverre zij deze aspecten noemen als reden voor hun bekering en of zij al dan niet problemen tegenkwamen door verschillende culturele referentiekaders.

Internet is een van de mogelijkheden waarop westerse nieuwe moslims zich manifesteren. Aan de hand van vier thema's, namelijk biografie, gender, etniciteit en religie, geeft Van Nieuwkerk een vergelijking tussen online en offline bekeringsverhalen van westerse bekeerlingen tot de islam. Bij de analyse van de bekeringsverhalen van de predikers zal ik het thema gender achterwege laten. In de studie van Van Nieuwkerk kwamen een aantal belangrijke verschillen tussen online en offline groepen naar voren. Dit komt door een verschil in setting en doel van de online en offline bekeerlingen. De eigenschappen van het internet zorgen voor de mogelijkheid tot *da'wa* en het horen bij de *ummah* voor westerse bekeerlingen tot de islam. In het volgende hoofdstuk komt naar

voren hoe de nieuwe westerse moslims die prediker zijn geworden gebruik maken van het internet om hun boodschap te verkondigen. Het bekeringsverhaal zoals zij dat weergeven zal hierin centraal staan.

3. WESTERSE ISLAMITISCHE PREDIKERS

INLEIDING

Da'wa speelt een belangrijke rol bij bekeringen tot de islam. Islamitische predikers verkondigen de leer van de islam en begeleiden moslims in hun spirituele groei. Op deze manier kunnen moslims en bekeerlingen tot de islam leren wat de islam inhoudt, hoe ze moeten leven als goed moslim en kunnen ze hun geloof ontwikkelen. Sinds de islam zijn weg heeft gevonden in westerse samenlevingen zijn er een gering aantal westerse nieuwe moslims die prediker zijn geworden. Deze nieuwe moslims zijn zo geraakt door de islam dat ze zelf besloten om andere mensen te helpen in hun weg naar de islam en hen te begeleiden in spirituele ontwikkeling. Bijkomend voordeel hierbij is dat *da'wa* het meest effectief is als de prediker aansluiting heeft bij de groep aan wie hij de islamitische boodschap verkondigt (Murad 1986). Een westerse islamitische prediker kan deze mogelijkheid ten volle benutten. Op internet zijn er een aantal nieuwe westerse moslims opgedoken die een groot publiek weten te bereiken met hun *da'wa*.

In dit hoofdstuk geef ik een vijftal portretten weer van nieuwe westerse moslims die tevens islamitisch prediker zijn geworden. Tot dusver heb ik online geen enkele vrouwelijke westerse islamitische prediker kunnen ontdekken, waardoor de groep predikers, waarvan ik de bekeringsverhalen analyseer, uitsluitend bestaat uit mannen. Achtereenvolgens zijn dit Khalid Yasin, Abdul-Jabbar van de Ven, Pierre Vogel, Suhaib Webb en Yusuf Estes. Bij de keuze voor deze vijf mannen lijkt toeval in eerste instantie een aanmerkelijke rol te spelen. Door op internet te googelen naar westerse islamitische predikers zijn dit de mannen die de meeste 'hits' opleveren. Echter geheel toevallig is dit natuurlijk niet. Zij zijn namelijk degenen die zich online het meest manifesteren en daardoor makkelijk te vinden zijn op internet. Niet alleen plaatsen ze zelf veel materiaal op internet en zijn ze populair binnen hun doelgroep, ook is de aanwezigheid van deze westerse islamitische predikers niet onopgemerkt gebleven binnen de pers en zijn er verschillende nieuwsberichten over hen verschenen. Over hen is hierdoor voldoende materiaal op het wereldwijde web te vinden om hun bekeringsverhalen te kunnen duiden met behulp van de literatuur op het terrein van religieuze bekeringen. Deze westerse islamitische predikers zijn afkomstig uit verschillende westerse samenlevingen, hebben diverse etnische achtergronden en representeren bovendien uiteenlopende leeftijdsgroepen. Elk van deze predikers manifesteert zich op eigen wijze op internet en betreft zijn bekeringsverhaal bij het uitoefenen van *da'wa* op internet.

Hieronder zal ik per prediker, in willekeurige volgorde, een beeld geven van de manifestatie van hun bekeringsverhaal op internet. Eerst zal ik voor elke prediker beschrijven hoe het

bekeringsverhaal deel uitmaakt van hun verdere manifestatie op internet. Daarna volgt het bekeringsverhaal zoals de predikers zelf vertellen. Bij deze bekeringsverhalen is het van belang om op te merken dat dit de verhalen zijn zoals de persoon zelf weergeeft. Het verhaal bestaat niet uit feitelijke gegevens maar het is een achteraf geconstrueerd bekeringsverhaal waarin de prediker zich presenteert met een bepaald doel voor ogen, in dit geval *da'wa*. Dit hoofdstuk eindigt met een korte samenvatting van het beschrevene.

KHALID YASIN

Naam: Khalid Yasin
 Geboortedatum: 1946
 Geboorteplaats: New York
 Geboorteland: Verenigde Staten

De 65 jarige Afro-Amerikaanse moslimprediker Khalid Yasin zorgde voor veel ophef toen hij begin 2009 een aantal lezingen in Nederland kwam houden. Er werden zelfs Kamervragen gesteld door de PVV, CDA en PvdA bij zijn komst. Hij zou namelijk radicaal en controversieel zijn in zijn preken en onder andere homohaat propageren. Zelf zegt hij echter te pleiten voor een open dialoog en tolerantie ten opzichte van anderen, waarbij hij hoopt misvattingen over moslims en de islam uit de weg te kunnen ruimen.²⁰ Dit doet hij door vele lezingen over de hele wereld te houden en ook door middel van een aantal projecten hoopt hij het beeld van de islam te veranderen. Zo richtte hij het 'Purpose of Life Centre' op in Sheffield, waar hij een islamitische gemeenschap wil vestigen die niet dreigend tegenover de wereld staat, maar een toevoeging is op de samenleving. Zijn doel is om de

²⁰<http://www.netwerk.tv/uitzending/2009-03-23/islamitisch-prediker-khalid-yasin-populair-onder-jongeren>, 14 december 2011.

islam op de meest heldere en duidelijke manier te verkondigen en mensen toegang te geven tot 'the treasure that is Allah's Islam'.²¹ Om dit doel te bereiken maakt hij gebruik van het wereldwijde web.

MANIFESTATIE ONLINE

Yasin weet goed gebruik te maken van de mogelijkheden die het internet hem biedt. Niet alleen beoefent hij *da'wa* door het geven van lezingen wereldwijd, ook online weet hij zijn boodschap aan de man te brengen. Op twitter plaatst hij regelmatig korte islamitische principes en leerstellingen, bijvoorbeeld:

Fasting is like a shield. When one of you is observing fast, neither should you indulge in indecent talk, nor should you create uproar. And if someone talks ill of you, or fights with you, you should say, 'I am observing my fast.'²²

Deze tweet plaatste hij tijdens de ramadan en is een *hadith* van de profeet Mohammed.²³ Bij dit bericht staat een link naar facebook en er bestaat de mogelijkheid om commentaar te geven op deze boodschap. Op zijn beurt kan Yasin hierop zijn reactie geven, zich mengen in de discussie en eventuele onduidelijkheden ophelderen. Verder zijn er op youtube talloze filmpjes te vinden van de door hem gegeven lezingen en heeft hij een eigen tv-zender, namelijk purpovetv. Naast het verspreiden van de islamitische boodschap in de sociale media, is hij ook het gezicht van de website www.challengeyoursoul.com. Op deze commerciële site is informatie te vinden over de islam, staan filmpjes van Yasin, is er de mogelijkheid om hem uit te nodigen op een evenement en is hij actief als mentor in het forum. Op het internet geeft Yasin voornamelijk informatie over de islam voor moslims en potentiële nieuwe moslims en beoefent hij *da'wa*, waar zijn bekeringsverhaal een onderdeel van is. Het uitgebreide bekeringsverhaal van Yasin is niet door hemzelf geupload, maar is te vinden in interviews van tv-programma's die online bekeken kunnen worden.

BEKERINGSVERHAAL

Yasin werd geboren in het stadsdeel Harlem in New York City, maar bracht zijn jeugd door in de wijk Brooklyn. Ondanks dat zijn ouders nog leefden had hij geen vaste thuisbasis en werden hij en zijn negen broers en zussen van het ene pleeggezin naar het andere gebracht. Tot zijn vijftiende jaar

²¹ <http://articles.challengeyoursoul.com/index.php?categoryId=2>, 14 december 2011.

²² http://twitter.com/#!/khalid_yasin, 15-08-2011.

²³ *Hadith* = overgeleverde gezegden en gewoonten van de profeet Mohammed.

heeft hij bij zes a zeven pleeggezinnen gewoond. Zelf zegt hij hierover dat hij een arme, maar toch rijke jeugd had.²⁴ Over deze periode in zijn leven vertelt Yasin zeer beknopt en uit het materiaal op internet over hem wordt niet helemaal duidelijk waarom hij bij verschillende pleeggezinnen leefde. Wel benadrukt Yasin dat al de gezinnen waar hij woonde er een streng christelijke opvoeding op na hielden. Religie en Jezus waren vanaf zijn geboorte een deel van zijn leven.²⁵ De religieuze ontwikkeling van Yasin ging door toen hij in het leger terecht kwam. Hij loog over zijn leeftijd, waardoor hij de mogelijkheid kreeg om vroeger in dienst te treden en deel kon nemen aan de Vietnamoorlog. In het leger zegt hij al vroeg te beseffen, nog voor zijn achttiende verjaardag, dat hij een religieus persoon was. De verschillende christelijke denominaties brachten hem echter in verwarring. Veel vragen bleven voor hem onbeantwoord en hij zocht naar iets eenvoudigers.²⁶

De jong volwassen jaren van Yasin vonden plaats in de roerige jaren zestig in de Verenigde Staten. In deze periode kwamen verschillende nieuwe bewegingen van de grond waaronder de groepering 'Nation of Islam'. Deze groep, ook wel 'zwarte moslims' genoemd, predikte hun eigen superioriteit ten opzichte van mensen van een ander ras. Een prominente figuur binnen deze groep was Malcolm X. Nadat Malcolm X in Mekka was geweest nam hij afstand van zijn vroegere radicale en racistische denkbeelden en ging hij de 'ware islam' prediken. Hierover schreef hij een brief in de New York Times die onder ogen kwam van Yasin, die zegt zeer verbaasd en gefascineerd te zijn door dit artikel ondanks dat hij niet alles begreep. Hierop vertelt Yasin dat hij besloot om termen die hij niet kende op te zoeken in de encyclopedie, waardoor hij meende een objectieve kijk te krijgen op de islam en deze te kunnen vergelijken met het christendom. De conclusie die hij trok was dat islam een beter en mooier antwoord had op alle vragen. Niet alleen waardeerde Yasin de antwoorden van de islam op positieve wijze, minstens zo belangrijk was dat volgens hem de antwoorden rechtstreeks van God kwamen en niet werden bemiddeld via een tussenpersoon. Na deze gewaarwordingen verwoordt hij zijn gedachten over de islam als volgt: 'There shouldn't be any hesitancy on my part to accept the premises of islam.'²⁷ In 1965 nam Yasin de voor hem logische stap en bekeerde zich tot de islam. Zelf gebruikt hij liever het woord 'terugkeren' om blijk te geven aan zijn moslim worden. Voor hem betekent het moslim worden een terugkeer naar de natuurlijke dispositie die iedere mens heeft. Hij was christen doordat hij opgroeide in christelijke gezinnen, maar werd moslim toen hij in contact kwam met de Koran, het leven van de profeet Mohammed en de principes van de islam.

Tegenwoordig wordt Yasin een islamitisch prediker genoemd. Hij ziet zichzelf echter meer als leraar. Misschien dat hij vroeger in zijn naïviteit mensen tot de islam probeerde te brengen, nu zegt

²⁴ <http://tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2010-2011/aanval-op-europa/de-vreemdeling.html>, 14 december 2011.

²⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=M2x54QF36Dw&feature=related>, 14 december 2011.

²⁶ <http://www.abc.net.au/sundaynights/stories/s1426677.htm>, 14 december 2011.

²⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=M2x54QF36Dw&feature=related>, 14 december 2011.

hij wel beter te weten door opgedane psychologische kennis door de jaren heen. Vandaag de dag streeft hij ernaar om in zijn gedrag te laten zien dat hij moslim is en tracht hij de waarden van de islam uit te dragen. Pas als mensen zelf vragen gaan stellen, zegt hij daar een antwoord op te geven. Zelf verwoordt hij zijn werkzaamheden als volgt:

....I see my work that I've got a bag full of tools, people need things repaired, so I look in my bag of tools almost like a doctor. I take out the right tool and I try to offer and try to fix that. Now in this case what am I fixing? I'm fixing human beings. Human beings have voids in their life. Human beings needs answers, whether they be Muslims or non-Muslims. I give answers, I give propositions.²⁸

Uit deze woorden blijkt dat Khalid Yasin mensen wil helpen bij het oplossen van hun problemen en hen daarbij antwoorden geeft die een gemis in hun leven kunnen opvullen. Hij noemt zichzelf een 'people person' waardoor hij makkelijk om kan gaan met uiteenlopende mensen en zegt met zijn lezingen in verschillende landen en op een verscheidenheid aan locaties mensen te raken met zijn boodschap. Als een 'mediabedoeïne', een zelf bedachte term van Yasin, trekt hij rond over de wereld en verspreidt hij zijn islamitische boodschap aan wie het maar horen wil.²⁹

²⁸ <http://www.abc.net.au/sundaynights/stories/s1426677.htm>, 14 december 2011.

²⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=M2x54QF36Dw&feature=related>, 14 december 2011.

ABDUL-JABBAR VAN DE VEN

Naam: Abdul-Jabbar van de Ven
Geboortedatum: 23-02-1977
Geboorteplaats: 's Hertogenbosch
Geboorteland: Nederland

Net als Yasin, heeft ook Abdul-Jabbar van de Ven voor flink wat ophef gezorgd in Nederland. In zijn optreden in een tv-programma in 2004, vlak na de moord op Theo van Gogh, deed hij een controversiële uitspraak over de politicus Geert Wilders. Als het aan Van de Ven zou liggen, mocht Wilders wel sterven aan kanker. Na deze uitzending was Van de Ven genoodzaakt onder te duiken vanwege de vele bedreigingen aan zijn adres. In een samenleving die net een klap te verwerken had gekregen op het gebied van vrijheid van meningsuiting en waar angst voor terroristische aanslagen groeide, werden zijn uitspraken geïnterpreteerd als radicaal en werd zijn leraarschap aan islamitische jongeren aan de kaak gesteld. Als één van de weinige islamitische predikers die in de Nederlandse taal zijn boodschap uitdraagt, weet hij een aanzienlijk aantal islamitische jongeren te bereiken. Van de Ven werd al op jonge leeftijd moslim en heeft veel kennis opgedaan over de islam, wat hij helder probeert over te dragen aan anderen.³⁰

³⁰ <http://www.novatv.nl/page/detail/uitzendingen/3048#>, 18 juli 2011.

MANIFESTATIE ONLINE

Op het internet richt Van de Ven zich op het Nederlandse publiek. Zijn online preken en verhalen zijn in de Nederlandse taal, waardoor ze beperkt zijn tot toehoorders die deze taal machtig zijn. Uit het materiaal op internet blijkt dat hij online niet bijster actief is. Op youtube heeft hij bijvoorbeeld een jaar geleden een eigen kanaal geopend, waarop eigenlijk nog niks te vinden is behalve de boodschap dat het kanaal binnenkort online gaat.³¹ Hierop zullen onder andere raadgevingen en antwoorden op vragen te vinden zijn. Op youtube is er wel ander beeldmateriaal van en over hem te vinden. Zo zijn er een flink aantal filmpjes met lezingen en islamitische lessen te vinden en zijn er uitzendingen van hem op de televisie. Zijn lezingen zijn online ook beschikbaar als geluidsdocumenten.³² Verder is hij de enige van de vijf hier geportretteerde predikers, die geen twitteraccount heeft. Wel heeft hij een pagina op facebook, welke alleen toegankelijk is voor vrienden.³³ Hiermee beperkt hij zijn boodschap tot een beperkt gebied, namelijk zijn 'vrienden' op facebook. 'Vrienden' kan je met hem worden door simpelweg op de knop 'add friend' te klikken en af te wachten tot hij je verzoek tot vriendschap accepteert.³⁴ Als je eenmaal 'vrienden' met hem bent geworden, zijn er voornamelijk filmpjes van hemzelf en anderen te vinden over islamitische lessen en is er de mogelijkheid tot commentaar hierop of 'liken'.³⁵ Ook vinden er discussies plaats tussen Van de Ven en zijn 'vrienden'. De *da'wa* van Van de Ven is dus grotendeels te vinden in filmpjes en geluidsdocumenten in het Nederlands. Ook het bekeringsverhaal van Van de Ven maakt deel uit van zijn islamitische boodschap en is dan ook duidelijk aanwezig op het internet. In zijn verhaal begint hij ermee te vertellen dat mensen hem altijd vragen naar zijn bekering tot de islam waarop hij naar eigen zeggen een kort en standaard verhaal afdraait in de beperkte tijd die hij heeft. Het complete verhaal was echter naar zijn mening te mooi om achter te houden en dus schreef hij het op en plaatste het online.

BEKERINGSVERHAAL

Abdul-Jabbar van de Ven werd geboren als Johannes Lambertus Hendrikus Maria, oftewel Jilles van de Ven. Hij groeide op in een katholiek gezin en ging naar een katholieke school. Bij zijn geboorte is

³¹ <http://www.youtube.com/watch?v=NCc5usX4MxM>, 19 januari 2012.

³² <http://www.4shared.com/u/dURsHeki/Abdul-Jabbar.html>, 14 december 2011.

³³ <http://www.facebook.com/#!/profile.php?id=100001683959162>, 18 juli 2011.

³⁴ In mijn geval accepteerde hij mijn verzoek tot 'vriendschap' nog dezelfde dag. Echter, momenteel (= medio oktober 2011) heeft hij zijn facebook account opgezegd en is hij niet meer actief op dit medium. De reden hiervoor is mij onduidelijk.

³⁵ Op facebook bestaat er de veel gebruikte 'like' knop. Hiermee geef je aan dat je bijvoorbeeld een bericht, foto of filmpje leuk vindt. Niet alleen degene die dit op facebook plaatst krijgt dit te zien, iedereen in de vriendenlijst ziet dit bericht, waardoor 'iets leuks' verder verspreid wordt.

hij gedoopt en op zijn achtste deed hij communie, naar eigen zeggen voor de cadeaus, want op die leeftijd weet je niks van geloof. Van de Ven schrijft dat hij voornamelijk op school en in de kerk over het geloof leerde, thuis waren ze niet praktiserend. Over die tijd zegt hij een fascinatie voor Jezus te hebben gehad. Hij snapte echter niet waarom de armoedige Jezus als voorbeeld werd gesteld om naar te leven, terwijl de paus zelf zich omringt met weelde. Van de Ven geeft weer dat hij in groep acht van de basisschool vragen begon te stellen over het geloof, maar dat hem werd gezegd om maar niet teveel naar zulke dingen te vragen. In deze periode was er ook de mogelijkheid voor hem om het Katholieke vormsel af te leggen, waarvoor hij bedankte, omdat hij hiervoor niet zoveel cadeaus zou krijgen als voor zijn communie. Bovendien ontdekte hij de Afro-Amerikaanse cultuur door middel van een tv-serie, waardoor hij geschokt raakte over de brutaliteit en grofheid van blanke christelijken. Door rap muziek leerde hij hier meer over en ging kritisch denken over de Europese versie van de geschiedenis en het eurocentrisme. Van de Ven ontwikkelde een sympathie voor onderdrukte volkeren en begon te twijfelen aan christelijke leerstellingen, zoals het idee dat Jezus zowel God als mens is.

Van de Ven gaat zijn verhaal verder met de opmerking dat hij met zijn jonge verstand voelde hij dat dingen in het christendom niet klopten en dat anderen dat eigenlijk ook wel wisten. Daarom besloot hij zelf meer te gaan lezen over verschillende religies, waaronder het Jodendom, boeddhisme en hindoeïsme. Het stuitte hem tegen de borst dat deze religies slechts schepselen aanbidden, in plaats van de schepper zelf. Vanaf dit punt ging hij zich meer verdiepen in de islam. Via een aangetrouwde Algerijnse oom kwam Van de Ven in contact met dit geloof dat zijn interesse wekte. Zijn belangstelling werd nog eens versterkt door de eerste Golfoorlog van 1990 tot 1991, waarin hij zich keerde tegen de Amerikanen en sympathie kreeg voor moslims en Irakezen. Zelf zegt hij hierover: 'De islam trok aan als een magneet.'³⁶ Voor hem was het echter een probleem dat hij geen moslims kende en niet naar de moskee durfde te gaan. Daarom bracht hij een aantal vrijdagmiddagen door voor de moskee en keek hij naar de mensen die naar binnen gingen tot hij uiteindelijk telefonisch een afspraak maakte en hij daadwerkelijk de moskee binnen ging op zijn veertiende verjaardag. Hij voelde zich meteen thuis en zijn geest vertelde hem dat dit was waarnaar hij altijd al op zoek was geweest. Van de Ven zegt dat zijn natuurlijke dispositie tot de islam daar in die moskee was ontwaakt.³⁷

Sindsdien ziet Van de Ven de moskee als zijn thuis en is hij begonnen met studie naar de fundamenten van de islam, de Koran en het Arabisch. Hij vertelt dat zijn studie niet meteen soepel verliep door gebrek aan kennis van het Arabisch en beperkte toegang tot islamitische geschriften.

³⁶ <http://forums.ansaar.nl/bekeerde-moslims/15413-bekeeringsverhaal-van-abdul-jabbar-van-der-ven.html>, 14 december 2011.

³⁷ Ibidem.

Zijn interesses dwaalden hierdoor af richting de straatcultuur van 'gangsta rap'. Dit resulteerde erin dat hij in zijn puberteit actief bezig was met een mengeling van hiphop en islam. Vanaf zijn negentiende kwam hij in rustiger vaarwater terecht en ging hij verder met zijn studie. Een ontmoeting met een *fiqh*-student zorgde ervoor dat hij meer kennis opdeed over de islam en wekelijks ging preken in een asielzoekerscentrum.³⁸ Zijn honger om te leren over de fundamenten van de islam bracht hem naar de bakermat van deze religie, namelijk de stad Medina waar Mohammed een groot deel van zijn leven doorbracht en uiteindelijk stierf. Hier leerde Van de Ven verder en begon met *da'wa* in de straten van deze stad. In Medina had hij bovendien een tweetal Nederlandstalige preken opgenomen om te verspreiden door zijn thuisland, waardoor hij naamsbekendheid kreeg en steeds meer werd gevraagd voor lezingen. Zijn studie bracht hem ook naar Jordanië, maar hij werd genoodzaakt, door wat hij aldaar als een vijandig klimaat ervoer, zijn universitaire studie 'Islam en Arabisch' in Nijmegen af te ronden. Later vertrok Van de Ven naar Manchester en verrichtte daar *da'wa* tot hij weg werd gejaagd door de politie. Tegenwoordig houdt hij zich bezig met *da'wa* in Nederland en doet hij nog veel aan zelfstudie.

PIERRE VOGEL

Naam: Pierre Vogel
 Geboortedatum: 20-07-1978
 Geboorteplaats: Frechen
 Geboorteland: Duitsland

Pierre Vogel is momenteel bekend als islamitisch prediker. Daarvoor streefde hij echter een andere carrière na. In zijn jeugd jaren timmerde hij namelijk flink aan de weg als bokser en na aardig wat amateur wedstrijden werd hij op 22 jarige leeftijd professioneel bokser. Als junior zwaargewicht

³⁸ *Fiqh* = jurisprudentie van de *shari'a*, ook wel de islamitische plichtenleer.

deed hij het erg goed in de bokswereld. In het jaar 2000 bereikte hij zijn hoogtepunt en werd hij juniorkampioen van Duitsland. Nadat hij anderhalf jaar moslim was stopte hij met boksen, omdat de islam dit volgens hem verbiedt. Het nieuwe doel in zijn leven werd om Duitse jongeren te vertellen over de islam en hen te leiden naar deze religie. Ook hij krijgt hierdoor te maken met media die hem afschilderen als radicaal. Hij wordt beschuldigd deel uit te maken van een radicaal salafistisch netwerk die in Duitsland een islamitische staat willen vestigen. Bewijzen van terroristische activiteiten ontbreken, toch houden de Duitse autoriteiten Vogel in de gaten.³⁹ Vogel zelf gaat tegen de beschuldigingen aan zijn adres in en zegt degene die hiervoor bewijs kan vinden te willen belonen met duizend euro.⁴⁰

MANIFESTATIE ONLINE

Pierre Vogel maakt gebruik van internet om zijn missie in Duitsland over te brengen. Hij richt zich voornamelijk tot jonge potentiële bekeerlingen in Duitsland. Het meeste materiaal online is Duitstalig, waardoor zijn boodschap voor een groot deel beperkt blijft tot mensen die deze taal kennen. Op Vogels eigen Duitstalige website is een onderscheid gemaakt tussen de categorie 'niet-moslims' en 'nieuwe moslims'.⁴¹ Per categorie zijn er filmpjes te vinden die van toepassing zijn op de doelgroep, bijvoorbeeld het overbrengen van kennis over de islam. Ook bestaat er de optie om direct de islam aan te nemen, waarbij hulp wordt aangeboden. In 2007 begon Vogel het project 'die Wahre Religion', dat zich richt op *da'wa* en bekeringen van jonge Duitsers.⁴² Ook op de website van dit project is veel beeldmateriaal te vinden met introductielessen in de islam.⁴³ Niet alleen zijn er filmpjes te vinden op deze websites, ook op andere sites, bijvoorbeeld youtube, zijn video's geplaatst van lezingen van Vogel. Minder actief is hij aanwezig in de sociale media. Zo is er een facebook pagina, maar die wordt door gelinkt naar wikipedia en er is geen mogelijkheid om vrienden met Vogel te worden. Op twitter plaatst hij zo nu en dan een bericht, bijvoorbeeld:

Allahu Akbar! Durch Allahs Gnade haben am Wochenende 7 Menschen den Islam angenommen.⁴⁴

³⁹ <http://www.nytimes.com/2010/12/15/world/europe/15germany.html>, 14 december 2011.

⁴⁰ <http://www.facebook.com/pages/Pierre-Vogel/108168929207778>, 14 december 2011.

⁴¹ www.pierrevogel.de, 14 december 2011.

⁴² http://www.globaljihad.net/view_page.asp?id=2024, 14 december 2011.

⁴³ <http://www.diewahrereligion.de/jwplayer/index.html>, 14 december 2011.

⁴⁴ <http://twitter.com/#!/PierreVogel>, 12-07-2011.

Daarnaast twittert hij over komende lezingen van hemzelf en over hoe te handelen tijdens de ramadan. Tot slot maakt het bekeringsverhaal van Vogel deel uit van zijn missie. Het uitgebreide bekeringsverhaal van Vogel is te vinden op youtube, waarop een video is geupload waarin hij vertelt over zijn weg naar de islam.⁴⁵ Onder het filmpje staan een flink aantal links naar islam gerelateerde websites voor als je meer wilt leren over de islam. Het bekeringsverhaal wordt op die manier een deel van *da'wa*. Potentiële nieuwe moslims kunnen zo hun weg vinden in de islam.

BEKERINGSVERHAAL

Vogel groeide op in het midwesten van Duitsland in een christelijk evangelisch gezin. Hij vertelt dat hij altijd al islamitische vrienden uit Marokko en Turkije had toen hij nog jong was. Als Vogel hierop terug kijkt vindt hij het jammer dat zijn vrienden zich niet bezig hielden met de beoefening van hun geloof. Wel zegt Vogel sympathie voor hen te hebben, omdat het zijn vrienden waren. Ondanks zijn protestantse familie ging Vogel naar een strenge katholieke school voor jongens, waar hij leerde over het christendom. Vogel zegt altijd al geïnteresseerd te zijn geweest in religie en dat hij reeds op veertienjarige leeftijd in discussie ging met de priester op school. Deze gaf volgens Vogel toe dat er inderdaad tegenstrijdigheden zijn in het christendom. Op die leeftijd verloor Vogel naar eigen zeggen zijn geloof in het christendom en werd agnost, omdat hij twijfelde over het bestaan van God en er naar zijn idee een perfecte boodschap miste. Hierop besloot hij in het hier en nu te leven en veel te feesten.

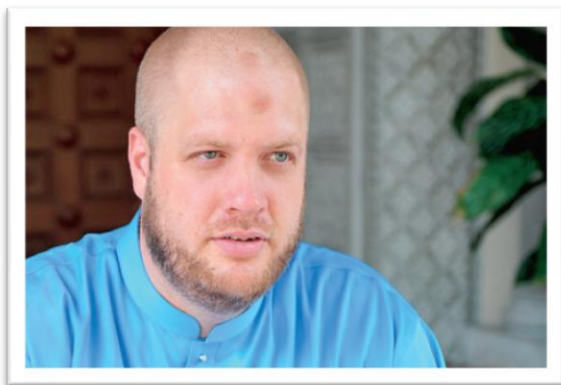
In Duitsland zijn jongeren verplicht om of een jaar in het leger te gaan of een jaar op maatschappelijk gebied aan het werk te gaan. Vogel koos er op zijn twintigste voor om te gaan werken bij het Rode Kruis, waar hij ondervond dat veel oude mensen in eenzaamheid leven. Dit zette hem aan tot denken over het doel van het leven, wat Vogel probeerde te vinden in religie. Hij vertelt dat hij tevergeefs vele boeken las over verschillende religies. Alleen de islam interesseerde hem niet tot het moment dat hij een flyer kreeg met informatie over de islam. Vogel zegt dat deze flyer het eerste contact met de islam was en dat er meteen veel dingen waren die hem aanspraken. Dan geeft hij weer hoe een christelijke jongen tegen hem negatief sprak over de islam en hoe hij zelf pogde de islam te verdedigen. Hij zag het als een probleem dat hij eigenlijk niet wist wat hij aan het verdedigen was en besloot op onderzoek uit te gaan. Hij las de Koran van begin tot einde en zei hierover: 'I never saw a book, I never saw God described with this perfect accuracy, like in the Qur'an.'⁴⁶ Het boek van de islam liet hem niet meer los.

⁴⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=l3EgWeVv6sw>, 14 december 2011.

⁴⁶ <http://www.youtube.com/watch?v=l3EgWeVv6sw>, 14 december 2011.

Vogel gaat zijn verhaal verder met de ontmoeting met een moslim bij een bokskamp. Hij vertelt dat hij van deze bokser een Engelstalige Koran kreeg en een papier waarop uitgelegd werd hoe een moslim het gebed dient uit te voeren. Vlak na deze gift beschouwt Vogel zichzelf nog niet officieel als een moslim, maar begon hij al wel met het islamitische gebed. Niet veel later werd hij gevraagd om mee te gaan naar het vrijdaggebed in de moskee. Hij geeft aan dat hij ging uit verantwoordelijkheidsgevoel, maar was zenuwachtig en bang dat ze hem vroegen wat hij daar deed. Eenmaal in de moskee besloot Vogel om deel te nemen aan het gebed, waarop een oude Marokkaanse man naar hem toe kwam en vroeg of hij de enige moslim in zijn familie is. Vogel wist niet hoe hij moest reageren, want hij had immers de islam nog niet geaccepteerd. Op dat moment besloot hij dat hij moslim was en zei hij de *shahada*. Vogel verklaart dat hij vanaf die dag elke vrijdag naar de moskee gaat en vijf maal daags bidt.⁴⁷ Na het moment van zijn bekering begon hij aan de studie 'Islam' in Duitsland die hij vervolgde in Mekka. In 2006 kwam hij terug naar Duitsland en begon met preken in de moskee, op universiteiten en bij christelijke organisaties. Vanaf 2007 richt hij zich voornamelijk op jonge potentiële Duitse bekeerlingen tot de islam.⁴⁸

SUHAIB WEBB

Naam: Suhaib Webb
 Geboortedatum: 1972
 Geboorteplaats: Oklahoma
 Geboorteland: Verenigde Staten

Eén van de bekendste 'gangs' in de Verenigde Staten is 'The Bloods'. De leden van deze criminele bende houden zich bezig met drugs, hiphop en zogenaamde 'drive-by shootings'. Suhaib Webb was

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ http://www.globaljihad.net/view_page.asp?id=2024, 14 december 2011.

in zijn jeugd lid van deze bende en maakte deel uit van het criminele circuit. Tot hij de islam vond. Tegenwoordig houdt hij zich bezig met het begeleiden van nieuwkomers in de islam en probeert daarbij naar eigen zeggen de brug tussen orthodoxie en de alledaagse islam te overbruggen. Bovendien wil hij mensen helpen bij hun religieuze en spirituele ontwikkeling.⁴⁹ Dit doet hij niet alleen door middel van prediken, ook op internet doet hij actief aan *da'wa*.

MANIFESTATIE ONLINE

Webb weet door middel van internet zijn boodschap aan een groot publiek over te brengen. Op verschillende websites geeft hij informatie over de islam en is er de mogelijkheid tot interactie. Zijn eigen website gebruikt hij om nieuwkomers binnen de islam te begeleiden.⁵⁰ Er staan artikelen op van verschillende schrijvers over uiteenlopende onderwerpen, zoals relaties, persoonlijke ontwikkeling en de samenleving. Hieraan verbonden is het youtube kanaal onder het beheer van Webb.⁵¹ Hierop kunnen bezoekers een flink aantal preken bekijken en deze naar eigen wens voorzien van commentaar. De manier waarop Webb het meest in contact komt met zijn wereldwijde publiek is middels de sociale media. Elke dag zijn er berichten van hem te vinden op facebook en twitter.⁵² Hij gaat daar in dialoog met anderen, retweet berichten van onder andere imams, geeft informatie over lezingen en probeert mensen bewust te maken en aan het denken te zetten over hun leven en de islam. In 2010 won hij de zogenaamde 'Brass Crescent Award' in de categorie 'best tweeter'.⁵³ Tevens stond hij in 2010 en 2011 in de top 500 van meest invloedrijke moslims wereldwijd door onder andere zijn activiteiten op internet.⁵⁴ Op een congres van de YoungMuslimsProject is hem gevraagd zijn bekeringsverhaal te vertellen.⁵⁵ Hierin gaat hij met veel humor uitgebreid in op zijn twijfel over het christendom en zijn eerste ontmoetingen met de islam, maar voornamelijk weidt hij uit over de

⁴⁹ <http://www.suhaibwebb.com/>, 14 december 2011.

⁵⁰ www.suhaibwebb.com, 14 december 2011.

⁵¹ <http://www.youtube.com/user/SuhaibDWebb>, 14 december 2011.

⁵² <http://www.facebook.com/#!/suhaib.webb> en <http://twitter.com,@SuhaibWebb>, 14 december 2011.

⁵³ <http://www.brasscrescent.org/>, 14 december 2011. Deze awards worden jaarlijks (sinds 2004) uitgereikt aan de persoon die de beste bijdrage levert aan de online islamitische gemeenschap. Dit kan gaan om het schrijven van een blog of, zoals Webb, het posten op twitter. De awards zijn het resultaat van een samenwerking tussen de websites altmuslim.com, een populaire site waarop bezoekers kritisch kunnen discussiëren over de islam en blog.beliefnet.com/cityofbrass/, een islamitische blogger. Nominaties komen voort uit lezers van de blogs en tweets en zij brengen tevens hun stem uit op hun favoriet.

⁵⁴ <http://rissc.jo/docs/new/Muslim500-2010-Third-Edition-001.pdf>, 18 juli 2011. Deze lijst is in het leven geroepen door 'The Royal Islamic Strategic Studies Centre', een naar eigen zeggen onafhankelijk onderzoeksinstituut. Bij de samenstelling van de lijst hebben ze niet alleen gelet op kwantiteit, maar ook op kwaliteit.

⁵⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=4eP6TSE5yeA&feature=related>, 14 december 2011.

principes van het christendom die volgens hem niet kloppen. Het bekeringsverhaal hieronder is een beknopte versie van het verhaal wat Webb vertelt.

BEKERINGSVERHAAL

Webb groeide op in een landelijk gebied in de omgeving van Oklahoma. Zijn grootvader was dominee bij de 'Church of Christ', een afgeleide van de Puriteinen, terwijl zijn vader er meer liberale ideeën op na hield door de hippie-invloeden in zijn tijd.⁵⁶ Nog steeds groeide Webb naar eigen zeggen op in een streng christelijk gezin. Webb vertelt dat ze drie keer per week naar de kerk gingen en dat er werd gebeden voor het eten en voor het slapen gaan. In zijn verhaal komt niet naar voren of hij zich altijd hield aan deze regels, maar wel vertelt hij dat hij klappen kreeg van zijn moeder als hij ongehoorzaam was. In het christelijk onderwijs leerde hij veel over religie, tot zijn vijfde jaar voornamelijk over de profeten. Achteraf meent Webb dat wat hij in die jonge jaren onderwezen kreeg, overeenkomsten vertoonde met de islam. Hij zegt dat hem rond zijn zesde jaar werd verteld dat hij ging leren wat het betekent om christen te zijn, wat inhield dat onderricht werd gegeven in de verhalen over Jezus. Reeds op deze leeftijd beweert Webb in verwarring te raken over het geloof, omdat het voor hem niet duidelijk was wie God is en het christendom in zijn ogen niet logisch was. Volgens Webb moest zijn moeder hem de antwoorden op deze kwesties schuldig blijven. Over deze periode in zijn nog erg jonge leven zegt Webb dat hij al op jonge leeftijd volledig zijn geloof in het christendom verloor, ook al kon hij dat toen nog niet op die manier verwoorden.

Toen hij in de puberteit kwam, rond zijn twaalfde levensjaar, vond Webb zijn plek in de hiphopcultuur. Naar eigen zeggen was dit in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw een hecht sociaal systeem die richting gaf aan het leven. Webb vond in deze gemeenschap duidelijke richtlijnen en een heldere identiteit. Hij zegt hierover: 'Frustrated with the religion, frustrated with some of the things in society itself, I found identity and orientation within the hiphop community at the age of twelve.'⁵⁷ Op zijn veertiende werd hij dj en met vijftien jaar dook hij verder in deze gemeenschap en werd lid van 'The Bloods'. Binnen deze bende zegt hij 'brotherhood' te hebben gevonden. Echter innerlijk voelde hij zich leeg en depressief. Webb geeft aan dat hij materieel gezien alles had, vrouwen, drugs, The Bloods en geld maar toch hij bedroefd was, waarop hij besloot te gaan zoeken naar de betekenis van het leven. Hij meende te zien dat iedereen een idool nodig had en dat veel mensen dit vonden in het materialisme, waardoor ze volgens hem te druk waren met dingen kopen om nog om te kijken naar hun familie. Voor zichzelf ontdekte hij dat dit gat alleen op te vullen was met de islam.

⁵⁶ Een streng protestantse stroming binnen het christendom, afgeleid van de Engels hervormden.

⁵⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=8RI1PIHBENk&feature=related> op 0.10 minuten, 14 december 2011.

In zijn jeugd jaren had Webb naar eigen zeggen altijd geleerd dat de islam slecht was en dat moslims terroristen zijn. Binnen de hiphopgemeenschap kwam Webb echter op een andere manier in aanraking met de islam en werd zijn interesse voor deze religie gewekt. Webb vertelt dat hij op straat een 'hippe moslim' uit New York ontmoette die net als hij de 'slang' sprak van de hiphopcultuur. Deze man liet Webb zien dat islam 'cool' is en ook past bij zijn leefstijl. Na bijna opgepakt te zijn voor een 'drive by shooting' begon Webb te lezen in de Koran. Het gedeelte van zijn verhaal waarin hij daadwerkelijk moslim wordt vertelt hij op anekdotische en humoristische wijze. Thuis las hij de Koran stiekem op het toilet. Naar deze bijzonder onreine plek zou hij eigenlijk geen Koran mee moeten nemen, maar hij zat er soms wel twee uur lang waardoor zijn moeder dacht dat haar zoon een nieuw soort drugs aan het gebruiken was. Zijn vader had daarentegen door dat hij de Koran las en kreeg bijna een hartaanval. Webb zegt op dat toilet moslim te zijn geworden ook al wist hij niks van de *shahada*. Hierop geeft hij weer dat hij probeerde een moskee te vinden, maar hij had een moslim nodig om hem de weg te wijzen. De hippe moslim die hij eerder op straat tegenkwam wees hem de weg en voor hem legde Webb officieel de *shahada* af. Vervolgens werd hij naar eigen zeggen een nette jongen en maakte hij zijn school af, ging studeren bij een Senegalese islamitisch geleerde, besloot Arabisch te leren en zich de principes van de islam eigen te maken.⁵⁸ Ook studeerde hij voor docent aan de universiteit van Oklahoma, waar hij later imam werd en les gaf op een islamitische school. In 2004 vertrok hij met zijn vrouw en kinderen naar Cairo om verder te leren en werd hij getraind als islamitisch geleerde.⁵⁹ Op internet laat Webb niet veel los over zijn vrouw en kinderen, maar uit zijn biografie wordt duidelijk dat hij een familie heeft. In zijn bekeringsverhaal vertelt Webb helemaal niks over een eventuele vrouw en kinderen, waardoor het waarschijnlijk is dat hij zijn vrouw na zijn bekering leerde kennen. In december 2011 verhuisde Webb met zijn familie terug naar de Verenigde Staten, dit keer naar Boston, om daar als imam aan de slag te gaan.⁶⁰

⁵⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=8Rl1PIHBENk&feature=related> , 14 december 2011 en <http://www.thedeenshow.com/show.php?action=detail&id=1251>, 14 december 2011.

⁵⁹ <http://www.facebook.com/suhaibwebsite#!/suhaib.webb?sk=info>, 14 december 2011.

⁶⁰ <http://www.suhaibwebb.com/aboutus/#webb>, 19 januari 2012. Hij kreeg deze functie aangeboden door de Islamic Society of Boston's Cultural Centre (ISBCC), het op twee na grootste islamitische centrum aan de oostkust van de Verenigde Staten. Op hun website, www.isbcc.org, is te vinden dat ze erg blij zijn met imam Suhaib Webb.

YUSUF ESTES

Naam: Yusuf Estes
 Geboortedatum: 1-01-1944
 Geboorteplaats: Ohio
 Geboorteland: Verenigde Staten

Yusuf Estes is de laatste prediker die ik in dit hoofdstuk behandel en daarmee tevens degene die zich op hogere leeftijd dan de anderen bekeerde tot de islam. Voordat hij islamitisch prediker werd, had hij een succesvolle carrière als zakenman en christelijk prediker. Vele beroepen heeft hij gehad in zijn leven, onder andere clown, muzikant, winkelier, tv- en radiopresentator, entertainer op kinderfeestjes en leider van buitenactiviteiten. Tegenwoordig reist hij echter de hele wereld over om de boodschap van de islam te verspreiden aan moslims en niet-moslims. Hij staat bekend om zijn eenvoudige en humoristische uitleg wat zorgt voor grote populariteit.⁶¹

MANIFESTATIE ONLINE

Ondanks zijn hoge leeftijd is internet geen vreemd medium voor Estes. Hij manifesteert zich online wereldwijd op verschillende manieren. Zo heeft hij een Nederlandse website⁶² waarop zijn biografie te vinden is en zijn er links naar andere islam gerelateerde websites. Verder beschikt hij over een Nederlandse hyves account en geeft hij op de hyves voor Nederlandse bekeerlingen tot de islam

⁶¹ www.yusufestes.nl, 14 december 2011.

⁶² Ibidem.

advies.⁶³ Zijn activiteiten blijven niet beperkt tot Nederland. Ook op het internationale facebook verwijst hij veelvuldig naar ander websites over de islam en geeft hij les in het doen van *da'wa*.⁶⁴ Het gros aan materiaal van en over hem op internet gaat over bekeerlingen tot de islam. Op zijn eigen website kan je middels audio en visueel materiaal meemaken hoe Estes duizenden mensen van over de hele wereld tot de islam brengt.⁶⁵ Prominent op de site aanwezig is zijn uitgebreide bekeringsverhaal waarin niet alleen hij maar ook andere christelijke predikers en priesters de weg naar de islam hebben gevonden. Op youtube is precies ditzelfde verhaal te vinden.

Bij de andere vier predikers die ik in dit hoofdstuk bespreek is te zien dat zij op hun websites de nadruk leggen op hun lessen en lezingen over de islam. Estes daarentegen manifesteert zich voornamelijk met zijn bekeringsverhaal op het internet, waar hij zijn bekering brengt als een wonderlijk gegeven. Op zijn website vraagt hij zich af waarom mensen zich tot de islam zouden bekeren in deze tijd van islamitisch terrorisme. Hij besloot echter wel om deze weg in te slaan en vertelt dat er verbazingwekkend genoeg meerdere priesters en predikers zijn die voor de islam kiezen. Op zijn eigen site is zijn bekeringsverhaal verhaal te vinden, volgens hem het 'ware' verhaal, compleet met plaatjes van voor en na de bekering. Bovenaan de pagina staat:

Read: Shocking Reality of Real People Coming to Islam
'Priest and Preachers Enter Islam?'

Dit verhaal lijkt een soort standaard verhaal van hem te zijn geworden dat hij overal vertelt. Hij hoopt dat dit verhaal nuttig kan zijn voor mensen die een zelfde soort proces meemaken. Het verhaal gaat over wat hij zelf presenteert als onwaarschijnlijke overstap van christen naar de islam, waarbij hij vele theologische kwesties naar voren brengt. In het hieronder weergegeven bekeringsverhaal zal ik niet uitgebreid ingaan op theologische vraagstukken, maar een meer beknopte weergave geven van zijn verhaal.

BEKERINGSVERHAAL

Estes groeide op in een sterk christelijke familie uit het midwesten van de Verenigde Staten. Religie maakte volgens hem een groot deel uit van zijn leven, hij geloofde in God en in de Bijbel als het woord van God. Estes vertelt dat hij als kind speelde dat hij preken hield en op zondagochtend

⁶³ http://bekeerdemoslims.hyves.nl/widget/88156369/Advies_van_Yusuf_Estes_voor_de_Nederlandse_bekeerlingen/WP-h/ en <http://yusufestes.hyves.nl>, 14 december 2011.

⁶⁴ <http://www.facebook.com/pages/Yusuf-Estes/9209579703>, 14 december 2011.

⁶⁵ www.yusufestes.com, 14 december 2011.

luisterden hij en zijn familie naar de echte preken op de zondagschool. Vaak was hij naar eigen zeggen overdag aan het dagdromen over God, serieus als hij was in zijn overtuiging. Later hield hij dit voor zichzelf, terwijl hij eveneens vragen begon te stellen bij zijn geloof. Estes geeft aan dat dit de reden was dat hij aanvankelijk niet net als zijn vader een predikant wou worden. Hij was er bang voor dat hij de mensen een valse waarheid zou verkondigen.

In de eerste vijftig jaar van zijn leven is Estes getrouwd, gescheiden, opnieuw getrouwd, heeft hij vijf kinderen gekregen en vier kleinkinderen. In deze jaren streefde hij naar eigen zeggen naar welvaart en succes. Al op zijn twaalfde startte hij zijn eigen bedrijf en voor zijn 35^e had hij zijn eerste miljoen verdient, waarna hij dit allemaal weer kwijt raakte, om vervolgens de cirkel van verdienen en verliezen opnieuw te beginnen. Zijn interesse bleef in deze jaren bij geloof en hij bestudeerde vele religies, behalve de islam. Vlak voordat hij vijftig werd besloot hij dat het tijd was om iets terug te doen voor God en ging hij als evangelistisch prediker rondtrekken door de Verenigde Staten en mensen vertellen over God.

Op dit moment nam zijn leven een andere wending. Zelf verwoordt hij het als volgt: 'Many strange things began to happen. Very strange. Things began to happen in my life. Things that would change many concepts and beliefs that I had been burdened with for many years. Solutions and answers started coming in very strange and wonder ways.'⁶⁶ De voor Estes vreemde en wonderbaarlijke dingen begonnen met zijn vader die contact had met een Egyptische zakenman. In 1991 kwam Estes via zijn vader in contact met deze man, waarop hij deze moslim tevergeefs probeerde te bekeren tot het christendom. Na een tijdje komt de Egyptenaar bij hem thuis wonen en even later trekt er ook een katholieke priester bij hem in. Vele discussies over het geloof en verschillende religieuze overtuigingen volgen, waarin onder andere naar voren komt dat er volgens deze mannen verschillende Bijbels zijn, waar er maar één Koran is. Na verloop van tijd gaat de priester met de moslim mee naar de moskee en bekeert zich. Ook de vrouw van Estes denkt erover om moslim te worden. Estes gaat bidden en voelt een verandering in zich komen en heeft het idee dat hij een nieuw en schoon leven tegemoet gaat. Hij bekeert zich, een aantal maanden later volgen zijn vrouw en zijn vader. Een heel huishouden met verschillende denominaties bekeren zich tot de islam, in Estes woorden: 'Hoe bijzonder moet de islam dan zijn?' Hierna volgen vele anderen van verschillende religieuze stromingen.

⁶⁶ www.yusufestes.com, 14 december 2011.

CONCLUSIE

In dit hoofdstuk heb ik weergegeven hoe westerse bekeerlingen tot de islam hun bekeringsverhaal presenteren op internet. Hierbij heb ik eerst de context beschreven waarin deze verhalen op internet zich bevinden. Met veel beeldmateriaal en de sociale media weten de predikers een groot en verscheiden publiek te bereiken met hun boodschap. Voor de Nederlandse en Duitse prediker geldt dat ze zich voornamelijk richten op moslims en potentiële nieuwe moslims in hun eigen land, daar ze gebruik maken van de desbetreffende taal. De Engelstaligen hebben een potentieel groter publiek. Deel van de *da'wa* is het vertellen van het bekeringsverhaal. Bij alle predikers is het bekeringsverhaal slechts een onderdeel van andere online activiteiten. Alleen bij Estes is te zien dat het bekeringsverhaal het grootste deel is van zijn online manifestatie. De anderen leggen online meer nadruk op lessen in de islam en raadgevingen op dit gebied. Ook geven ze nieuwe moslims handvatten om vorm te geven aan hun nieuwe islamitische leven. In de bekeringsverhalen vertellen de predikers stuk voor stuk over hun eigen weg naar de islam. Allen groeiden op in een christelijke omgeving, keerden zich af van dit geloof en besloten om hun verder leven te leiden als moslim. In het volgende hoofdstuk zal ik hier verder op reflecteren en weergeven op welke manier de bekeringsverhalen van de predikers zich verhouden met de theorie uit het vorige hoofdstuk. Daaruit hoop ik kenmerken te kunnen destilleren die typerend zijn voor het beoefenen van *da'wa* door middel van het bekeringsverhaal door de westerse islamitische predikers.

4. HET BEKERINGSVERHAAL ALS DEEL VAN DA'WA

INLEIDING

In eerste instantie associeerde ik bekeringsverhalen met een wonderlijke gebeurtenis. Een persoon vertelt over zijn mislukte, troosteloze en uitzichtloze leven. Tot het moment waarop de persoon in aanraking komt met het goddelijke. Na de bekering neemt het leven een totaal andere wending en rest er enkel nog rozengeur en maneschijn. Echter, in het vorige hoofdstuk is mij duidelijk geworden dat lang niet alle bekeringsverhalen gaan over een dergelijke, bijna miraculeuze, belevenis. Alleen in het verhaal van Estes komt nog iets naar voren van een wonderlijk voorval, terwijl de andere predikers juist de rationaliteit in hun verhaal benadrukken. Op deze manier dragen ze bij aan hun eigen *da'wa*. Alhoewel ik niet ontken dat er een missionaire werking uitgaat van de 'wonderbekering', komt in dit hoofdstuk naar voren dat de predikers in ieder geval niet gebruik maken van dit soort verhaal. Juist door middel van rationaliteit hopen zij andere mensen tot de islam te brengen en verkondigen zij hun boodschap.

In dit hoofdstuk zal ik aan de hand van de studies uit hoofdstuk twee meer inzicht geven in de online verhalen van de predikers. Met behulp van de studies kan worden aangegeven op welke punten de predikers onderling relevante overeenkomsten vertonen. Bovendien kan er naar voren komen hoe de bekeringsverhalen van de predikers zich verhouden tot de verhalen van andere westerse bekeerlingen tot de islam. Bij deze vergelijking moet rekening worden gehouden met een aantal zaken. Ten eerste is de door mij gedane analyse van westerse islamitische predikers uitgevoerd op het internet. Zoals al uit de studie van Van Nieuwkerk duidelijk werd, zorgt dit voor een andere manier van het vertellen van het bekeringsverhaal dan in een 'face to face' setting. De verhalen online zijn gestandaardiseerd en er is nadruk op het religieuze aspect. Wanneer verhalen online worden vergeleken met theorie over bekeerlingen die is opgedaan door levensverhalen kan dit een vertekend beeld opleveren in de resultaten. Hiermee zal ik rekening houden. Verder is het van belang om bij de vergelijkingen oog te hebben voor het onderscheid tussen de theorie over religieuze bekeerlingen in het algemeen en de meer specifieke studies naar westerse bekeerlingen tot de islam. Ook dit dient meegenomen te worden bij de analyse. Ondanks deze beperkingen, die ik in mijn achterhoofd zal houden, denk ik wel dat er een aantal specifieke kenmerkende eigenschappen van de bekeringsverhalen van de predikers te benoemen zijn. In dit hoofdstuk zal ik deze typering verder onder de loep nemen en proberen dit te relateren aan het doel van hun bekeringsverhalen online, namelijk *da'wa*.

Ten eerste besteed ik aandacht aan het thema rationaliteit. Niet alleen kwam dit thema naar voren als motivatie die de predikers gaven voor hun bekering, ook na analyse van het bekeringsverhaal bleek rationaliteit een voorname rol in te nemen. In de eerste paragraaf hoop ik een antwoord te formuleren op de vraag waarom rationaliteit een dusdanig prominente rol aanneemt. In de tweede paragraaf komt het onderwerp mystiek aan de orde. In tegenstelling tot veel andere westerse bekeerlingen tot de islam, koos geen van de hier bestudeerde predikers voor de meer mystieke stromingen binnen de islam. In deze paragraaf zal ik hierop reflecteren en aangeven wat voor gevolgen deze keuze heeft voor het verkondigen van hun boodschap. Vervolgens komt aan de orde welke rol persoonlijke gegevens hebben in de bekeringsverhalen van de predikers, waarbij ik probeer weer te geven waarom deze gegevens veelal onderbelicht blijven. Als vierde thema is de rol van etniciteit in de bekeringsverhalen interessant om verder te analyseren. In paragraaf vijf zal ik weergeven wat de bijzondere positie van Estes is in dit geheel. In de concluderende paragraaf zal ik bovenstaande kort samenvatten en weergeven hoe westerse bekeerlingen die prediker zijn geworden hun bekeringsverhaal op internet presenteren als onderdeel van hun *da'wa*.

RATIONALITEIT EN RELIGIE

Het meest in het oog springende thema in de bekeringsverhalen van de westerse islamitische predikers is rationaliteit. Ten eerste is dit onderwerp terug te zien bij de redenen die de predikers zelf noemen voor hun bekering. In hoofdstuk twee kwam naar voren dat er bij de westerse bekeerlingen tot de islam een vijftal motieven in levensverhalen werden genoemd als reden voor de keuze voor de islam. Dit waren het relationele motief, de hang naar gemeenschap, behoefte aan zekerheid en zingeving, een doorgemaakte crisis en rationaliteit. Deze motieven komen voor in verschillende samenstellingen en uiteenlopende gradaties bij de predikers. Bovendien komt niet elk motief voor bij elke bekeerling. In de bekeringsverhalen van de predikers geniet de laatste in de rij, rationaliteit, duidelijk de meeste aandacht. De predikers kozen niet van het één op het andere moment voor de islam, maar ze geven aan dat hun bekering deel was van een langer rationeel proces. Stuk voor stuk geven ze aan vragen te stellen bij het christendom en te twijfelen aan deze religie. Uitgebreide studie naar verschillende religies bracht hen niet waar ze wilden zijn tot de islam op hun pad kwam. Bij deze religie vonden ze wel de logica die ze zochten. Ook andere westerse bekeerlingen noemden rationaliteit als reden voor hun bekering. Bij deze laatste groep lijkt het echter één motief te zijn tussen de andere motieven, terwijl de predikers nadrukkelijk en uitvoerig hierop ingaan.

Ten tweede blijkt uit analyse van de bekeringsverhalen vanuit verschillende wetenschappelijke benaderingen dat rationaliteit een aanzienlijke rol speelt bij de bekeringen van de

predikers. Bij bekeringen spelen meestal meerdere factoren een rol. Het samenspel hiervan geeft een inzicht in het overgaan tot de nieuwe religie. Volgens Rambo zijn er vier wetenschappelijke benaderingen te onderscheiden aan de hand waarvan een zo compleet mogelijk beeld kan worden geschetst van de bekering. Dit is ten eerste psychologie, ten tweede sociologie, ten derde antropologie en als vierde theologie. Door vanuit deze gezichtpunten de bekeringsverhalen van de predikers te analyseren blijkt dat de religieuze factor de boventoon voert bij hun bekering. De andere factoren spelen ook een rol bij hun weg naar de islam, maar zijn ondergeschikt aan religie. Voor hen is het specifiek de islam die hen aanspreekt en niet een andere religie. Belangrijk hierbij is de logica en rationaliteit van de islam. Deze factor speelt niet alleen een rol bij de islamitische predikers maar ook bij de andere bekeerlingen tot de islam. Voor veel westerse bekeerlingen is de keuze voor de islam rationeel, in tegenstelling tot wat veel mensen denken (Van Nieuwkerk 2008). Wel is er wederom een verschil wat betreft het gewicht dat deze factor heeft bij bekeerlingen in het algemeen en degenen die prediker zijn geworden. Bij de predikers hebben rationaliteit en logica een groot aandeel in hun bekering, terwijl het bij andere bekeerlingen tot de islam niet altijd zo'n aanzienlijke rol inneemt. Bij deze laatste groep opereert deze factor meer op hetzelfde niveau als de andere factoren die naar voren komen uit de wetenschappelijke benaderingen. De rationele weg naar de nieuwe religie is in het geval van de predikers duidelijk de dominante factor in de bekeringen.

De vraag rijst nu waarom predikers rationaliteit zo uitvoerig naar voren brengen in hun bekeringsverhaal. Naar mijn idee zijn er een tweetal aspecten te onderscheiden die hierbij van belang zijn. Ten eerste speelt de functie als prediker hierbij een rol. Als prediker hebben ze veel studie verricht naar religie waardoor ze op rationele wijze kunnen beargumenteren waarom bepaalde leerstellingen van de islam volgens hen wel kloppen en die van het christendom niet. Op die manier is rationaliteit deel van hun werkzaamheden als verkondiger van de islam. Lang niet elke westerse nieuwe moslim heeft de islam uitgebreid bestudeerd door een officiële opleiding te volgen. Op dit punt onderscheiden de westerse islamitische predikers zich van andere westerse bekeerlingen tot de islam. Het is lastig te zeggen of de predikers rationeel zijn gaan denken door de vele studie naar religie of dat ze daarvoor ook al religie op rationele wijze benaderden. In hun verhalen geven de predikers aan dat de kritische blik op religie er al van jongs af aan in zit. Ze werden opgevoed als christen, geloofden ook, maar stelden hierbij naar eigen zeggen wel vragen. Echter, de bekeringsverhalen zijn achteraf geconstrueerd en deze zullen ze in lijn willen brengen met hun huidige identiteit. Wel is duidelijk dat de predikers tegenwoordig rationaliteit van belang achten en dit in hun bekeringsverhaal naar voren laten komen.

Het tweede aspect wat van belang is bij het benadrukken van rationaliteit is het huidige westerse denkkader van de predikers. De definitie van religie is in de geschiedenis niet altijd

hetzelfde gebleven. Voor de 'lange reformatie' was het binnen het christendom normaal dat er magie bestond en er rituelen werden uitgevoerd.⁶⁷ Praktijk vormde kortom een belangrijk deel van het religieuze leven van christenen. Tijdens en na de lange reformatie kwamen er veranderingen in dit begrip van religie. De hervormers meenden dat mirakels en magie niet behoorden tot de 'ware religie'. Zij benadrukten dat religie in eerste plaats geloof en kennis is en in tweede plaats praktijk. Religieuze praktijken werden gemarginaliseerd, terwijl kennis en geloof centraal kwamen te staan in het nieuwe begrip van religie (McGuire 2008, 19-44). Nog steeds is dit denkkader aanwezig in het westerse christendom en het is aannemelijk dat de predikers denken binnen dit kader, aangezien ze allen opgroeiden in een christelijke en westerse omgeving. Uit de bekeringsverhalen is op te maken dat bij de christelijke opvoeding van de predikers er veelal sterke nadruk lag op de richtlijnen van het geloof. De aandacht van de predikers voor de richtlijnen en rationaliteit van de islam vindt hier waarschijnlijk zijn oorsprong. In de bekeringsverhalen komt naar voren dat ze niet of minder ingaan op de islamitische praktijken, terwijl dit wel degelijk van belang is binnen de islam, maar juist hun kennis over islamitische leerstellingen delen met de lezers. Op deze manier valt het gebruik van rationaliteit in het bekeringsverhaal te verklaren vanuit het huidige westerse begrip van religie.

Nu bekend is dat rationaliteit aanwezig is in de bekeringsverhalen van de predikers en waar dat gebruik waarschijnlijk vandaan komt, is het tijd om nader te bestuderen hoe dit een rol speelt bij *da'wa*. Zoals al eerder naar voren kwam, is *da'wa* het meest effectief als het wordt gedaan door gelijkdenkenden. De boodschap op deze manier verkondigen zal dus het meest effectief zijn voor de mensen die leven in westerse samenlevingen, waarin het christendom en de definitie hiervan na de lange reformatie van belang zijn. Daarnaast is het weergeven van rationele argumenten een manier om aan te geven dat de islam niet zo volslagen onlogisch is, zoals in westerse samenlevingen wordt gedacht (Van Nieuwkerk 2008, 431-432). Door deze aspecten van de islam te benadrukken lijkt de keuze voor de islam niet zo onlogisch meer voor een westerling. Dit gezegd hebbende, kan het zijn dat juist spiritualiteit en meer mystieke vormen van de islam mensen uit westerse samenlevingen aanspreken. Echter, de predikers kozen stuk voor stuk niet voor de meer mystieke stromingen binnen de islam, maar juist voor de stromingen binnen de islam waarbij het naleven van de soenna en Koran van belang zijn. De weg naar deze stroming binnen de islam begon voor hen allen bij het christendom, waarbij richtlijnen en rationaliteit van belang waren.

⁶⁷ De lange reformatie is niet alleen de reformatie van het katholicisme door de protestanten, maar ook de hervormingen binnen deze twee stromingen zelf. Het gaat hier om de periode 1400-1700. (McGuire 2008, 22).

MYSTIEK

Het christendom was bij alle predikers aanwezig in hun jeugdijaren. Ook al hingen ze verschillende stromingen aan, allemaal groeiden ze op binnen een christelijk gezin. Het model van hun bekering kan op deze manier worden geduid als de overstap van één religie naar een andere religie. In de literatuur kwam echter naar voren dat de meerderheid van de bekeringen plaatsvindt binnen een religie zelf. Bovendien kan een ongelovige zich aangetrokken voelen tot een religie en zich daartoe bekeren. De vijf predikers wijken af van deze veel voorkomende modellen door de overstap die ze maakten van het christendom naar de islam. Het christendom voldeed namelijk niet voor hen en de zoektocht naar een andere religieuze overtuiging werd gestart. Dit leidde hen uiteindelijk naar de islam. Echter, zoals in hoofdstuk twee al naar voren kwam, de islam is geen homogeen geheel. Binnen de islam bestaan verschillende stromingen die variëren van een intens mystieke beleving tot een zeer strikte naleving van de regels uit de soenna en de Koran. In literatuur over bekeerlingen tot de islam kwam tevens naar voren dat westerlingen zich bekeren tot de vele verschillende stromingen van de islam. Voor sommigen oefent de mystieke kant een grote aantrekkingskracht uit, terwijl dit voor anderen ligt in het naleven van de Koran en soenna. Bij de hier besproken predikers is de trend te zien dat ze waarde hechten aan de islamitische leerstellingen. Het is voornamelijk de logica en rationaliteit in de islam die hen aanspreekt en het is in die zin geen verassing dat geen van de predikers koos voor de meer mystieke stromingen binnen de islam.

In de vorige paragraaf kwam naar voren dat de vijf westerse islamitische predikers opgroeiden met het hedendaagse westerse christelijke idee van religie, namelijk de aandacht voor kennis en rationaliteit. Dit maakt het voor hen waarschijnlijker om te kiezen voor de islamitische stroming die hierbij aansluit. Het is in huidige westerse samenlevingen echter niet vanzelfsprekend dat de predikers dit beeld van religie naleven. Er is namelijk een tegenbeweging in westerse samenlevingen ontstaan, waarbij aandacht is voor spiritualiteit, zelfverwezenlijking en de terugkeer van magie. Binnen deze religies of new age bewegingen gaat het niet zozeer om regels, maar bestaat er vrijheid voor het individu om zichzelf te ontplooien. In de huidige rationele, technologische en wetenschappelijke wereld is magie en betovering van de wereld niet verdwenen zoals door verschillende denkers, waaronder Weber, werd voorspeld. Oosterse spiritualiteit is tegenwoordig een trend in westerse samenlevingen en op de religieuze markt is er volop keuze uit spirituele gedachten en stromingen (Houtman en Aupers 2010, 1-6). De predikers maakten op deze markt de keuze voor de islam met nadruk op geloofsstellingen. Dit beïnvloedt hun *da'wa* door middel van het online bekeringsverhaal op twee manieren.

Ten eerste is de keuze van de predikers voor de islam, waarin richtlijnen uit de Koran en soenna centraal staan, van belang voor de manier waarop ze hun boodschap verkondigen in hun online bekeringsverhaal. De wijze waarop ze hun verhaal vertellen zal waarschijnlijk verschillen van verkondigers van de meer mystieke islam. Tot dusver heb ik geen westerse islamitische prediker online kunnen ontdekken die gegrepen is door de mystieke islam waardoor vergelijking mogelijk zou zijn met de predikers. Wel valt er te speculeren op dit gebied. De kern van islamitische mystiek is het aangaan van een directe persoonlijke relatie met God (Ter Haar 1997, 182). Dit vraagt om een andere manier van het verkondigen van de religieuze overtuiging dan het weergeven van de richtlijnen zoals de predikers doen. Binnen de mystiek is namelijk het pad naar God, bestaande uit verschillende stadia, van belang. Hierbij is het gangbaar dat een spirituele leermeester de leerling begeleidt in zijn weg naar de eenwording met God (Ter Haar 1997, 186). Er zijn volgens de mystieke leer vele verschillende wegen naar God, meer nog dan de sterren aan de hemel (Ter Haar 1997, 189). Het gaat erom dat elk individu hier op eigen manier vorm aangeeft, waarbij algemene regels benadrukken, zoals de predikers doen, minder effectief zal zijn. De wijze waarop predikers hun boodschap verkondigen ligt dus in lijn met de islamitische stroming waarvoor ze gekozen hebben. De focus ligt niet op een persoonlijke relatie met God en de weg daarnaar toe, maar de predikers benadrukken richtlijnen die ze uit de Koran en soenna afleiden.

De tweede manier waarop de keuze van de predikers een rol speelt bij hun *da'wa* heeft betrekking op de beeldvorming van de islam in westerse samenlevingen. Door middel van onder andere hun bekeringsverhaal zetten de predikers een bepaald beeld van de islam neer, namelijk de islam waarin de leerstellingen van de Koran en soenna voorop staan. De aandacht die zij van de media krijgen helpt om dit beeld bij een groot aantal mensen met uiteenlopende wereldbeelden bekend te maken. Hun boodschap wordt naar eigen zeggen niet altijd juist gerepresenteerd in de media, waar ze radicaler worden voorgesteld dan ze zelf menen te zijn. In ieder geval Yasin, Van de Ven en Vogel zijn breed uitgemeten in de media vanwege commotie rond hun vermeende extreem islamitische denkbeelden en uitspraken. Niet alleen zij krijgen daardoor media aandacht, ook over het algemeen is er in westerse samenlevingen voornamelijk aandacht van de media voor de islam van terroristische aanslagen en vrouwenonderdrukking. De mystieke islam is minder aanwezig in de media en heeft hierdoor minder naamsbekendheid. Dat ik geen westerse predikers van de mystieke islam kon vinden online betekent niet dat ze er niet zijn, wel duidt dit erop dat ze moeilijker te vinden zijn op internet. Ook in andere media zie je hen niet of nauwelijks opduiken, terwijl in het vorige hoofdstuk naar voren komt dat de predikers wel in de belangstelling staan. Zij proberen hun boodschap te verkondigen en het naar hun idee foutieve beeld in de media van henzelf en de islam in het algemeen te veranderen. Echter, de nadruk op het naleven van de islamitische richtlijnen blijft.

De islam waarin richtlijnen uit de Koran en soenna centraal staan, zal op deze manier meer invloed hebben dan de mystieke islam op het beeld van de islam in westerse samenlevingen. In hun bekeringsverhaal bevestigen de predikers dit beeld. Zij zetten hun verhaal in om weer te geven hoe zij de islam zien, namelijk logisch en rationeel, hierbij besteden ze minder aandacht aan persoonlijke ontwikkeling en gevoelens.

PERSOONLIJKE GEGEVENS

Het volgende belangrijke thema wat in het oog springt is de beperkte aandacht voor persoonlijke gegevens in de bekeringsverhalen van de predikers. Dit komt op drie manieren naar voren, namelijk in het verschaffen van biografische gegevens, het aangeven van veranderingen door de bekering en het spreken over eventuele problemen in het proces. Eerst zal ik ingaan op deze drie aspecten om vervolgens de redenen hiervoor te benoemen en in te gaan op de relatie tot *da'wa*.

Ten eerste spelen biografische gegevens niet tot nauwelijks een rol in de bekeringsverhalen van de predikers. In het onderzoek van Van Nieuwkerk kwam naar voren dat de vrouwen die ze interviewde voor haar onderzoek uitgebreid vertellen over hun persoonlijke leven. Op internet ondervond ze dat in de bekeringsverhalen aldaar weinig achtergrondinformatie werd gegeven door de bekeerling over het leven. De predikers sluiten aan bij dit beeld in de zin dat ook zij hun biografische gegevens weergeven als ondergeschikt aan het verhaal van hun bekering. Alleen Estes is hierop een uitzondering door wel veel te vertellen over zijn persoonlijke leven voor zijn bekering. Hij gebruikt dit om toe te werken naar het moment van bekering, maar vermeldt hierbij ook zaken die niet relevant zijn. Hij vertelt uitgebreid over zijn gezinssamenstelling, vrouwen die hij heeft gehad en zijn tijd als zakenman. Bij de andere predikers kan deze informatie alleen nog in beperkte mate worden verkregen uit andere bronnen, zoals interviews met tv-programma's. Zij spreken hier niet of nauwelijks over in hun bekeringsverhaal.

Ten tweede hebben de predikers het in hun bekeringsverhaal niet veel over de veranderingen die ze hebben doorgemaakt nadat ze zichzelf moslim zijn gaan noemen. In de literatuur op dit gebied ligt dit anders en wordt er wel degelijk gesproken van veranderingen. Uit de studies die ik in hoofdstuk twee naar voren bracht blijkt dat bekeerlingen tot de islam veelal een islamitische naam aannemen. Dit geldt ook voor alle vijf predikers. Wel is Vogel daarnaast zijn oude naam publiekelijk blijven hanteren. De naamsveranderingen komen niet naar voren in het bekeringsverhaal, maar zijn te vinden in het verdere materiaal dat online beschikbaar is. Verder kwam in hoofdstuk twee naar voren dat er gender specifieke veranderingen zijn na het moslim worden. Zo zijn er vrouwen die een hoofddoek gaan dragen en kiezen sommige mannen voor een

besnijdenis. Hoofddoeken zijn hier irrelevant daar het enkel om mannelijke predikers gaat. Echter deze mannen reppen in hun bekeringsverhaal allen ook met geen woord over een eventuele besnijdenis. Verder spreken ze ook niet over aanpassingen aan het uiterlijk, zoals het laten staan van een baard en het dragen van islamitische kledij. Wel zijn deze veranderingen te zien op afbeeldingen en in filmpjes, maar zelf ze vertellen hier niet over. Waarschijnlijk vinden de predikers dergelijke veranderingen niet relevant genoeg om weer te geven in hun bekeringsverhaal en leggen ze liever de nadruk op rationaliteit.

De derde specifieke manier waarop persoonlijke gegevens een rol spelen in bekeringsverhalen is door het al dan niet spreken over problemen die gepaard gaan met het aannemen van de islam. In de studies van Wohlrab-Sabr (1999) en Sultan (1999) kwam naar voren dat bekeringen voor veel westerse bekeerlingen tot de islam niet geheel probleemloos verlopen door dubbele *framing* en het hebben van verschillende identificaties. Geen van de predikers spreekt in hun bekeringsverhaal van dergelijke moeilijkheden bij het moslim worden. Het lijkt of ze zonder problemen hun oude leven achter zich laten en een nieuw wereldbeeld aannemen. Geen van allen spreken ze over botsingen tussen hun oude en nieuwe identificaties en leefstijl. Bovendien komt niet naar voren dat ouders of andere familie en vrienden problemen hebben met het moslim worden van hun zoon. In de bekeringsverhalen wordt hier helemaal geen melding van gemaakt en uit verdere interviews komt hoogstens naar voren dat het wel even wennen was. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de studies van Wohlrab-Sahr (1999) en Sultan (1999) niet zijn uitgevoerd op internet, maar dat zij hun bekeringsverhalen verzamelden door interviews met bekeerlingen. Hierdoor valt niet eenduidig aan te geven of mijn bevindingen wat betreft de predikers te wijten zijn aan het online plaatsen van hun verhaal of dat er inderdaad een verschil op dit gebied bestaat tussen de predikers en andere westerse bekeerlingen tot de islam. Echter de studie van Van Nieuwkerk bevestigt het vermoeden dat op internet niet gesproken wordt over problemen daar dit mogelijk minder goed is voor *da'wa*. In haar studie kwamen namelijk ook geen problemen in de zin van identiteit en *framing* aan de orde in de bekeringsverhalen op internet. Volgens Van Nieuwkerk zou dit waarschijnlijk ten koste gaan van het verspreiden van de islamitische boodschap door de vrouwelijke bekeerlingen, wat ook geldt voor de islamitische predikers.

Het is nu duidelijk dat persoonlijke gegevens geen substantieel deel uitmaken van de bekeringsverhalen van de predikers. De vraag rijst nu waarom dit het geval is. Een element wat niet over het hoofd mag worden gezien is gender. Niet alleen mannen bekeren zich tot de islam, desalniettemin ben ik gedurende mijn zoektocht op internet naar westerse islamitische predikers slechts mannen tegen gekomen. Wat overigens niet uitsluit dat er binnen de islam überhaupt geen vrouwelijke predikers zijn. Binnen sommige islamitische stromingen bestaan er verschillende rollen

voor de seksen, waarbij preken meer zou passen binnen het rollenpatroon van mannen. Het zou kunnen dat vrouwen hierdoor minder snel zullen gaan preken. Doordat de in deze scriptie weergegeven predikers van het mannelijke geslacht zijn, presenteren zij hun bekeringsverhaal doorgaans anders dan vrouwen. Een kenmerk van mannen die hun levensverhaal weergeven is dat ze zichzelf veelal presenteren als autonoom en onafhankelijk en zich richten op individuele doelen en prestaties. Vrouwen daarentegen gaan in levensverhalen over het algemeen meer in op relaties met anderen en hun sociale positie ten opzichte van anderen (Fivush en Buckner 2003, 149-150). Bij de predikers zijn deze kenmerken terug te zien in hun online bekeringsverhaal als het gaat om persoonlijke gegevens. Zij spreken niet of nauwelijks over relaties met anderen, maar benadrukken hun eigen onafhankelijke weg naar de islam. Echter, ook Van Nieuwkerk merkte na het lezen van de online bekeringsverhalen van vrouwen op dat deze vrouwen niet of nauwelijks ingingen op persoonlijke gegevens. Zij pasten meer in het plaatje van kenmerken van mannen in het levensverhaal. Dit wijst erop dat de rol van gender geen afdoende verklaring biedt voor het grotendeels uitblijven van persoonlijke gegevens in de bekeringsverhalen van de predikers en wijst erop dat er andere verklaringen te vinden zijn.

Dit zou kunnen liggen aan de werkzaamheden van de predikers. Als prediker wordt van ze verwacht en is het hun taak om de islam te verkondigen, terwijl dit voor westerse bekeerlingen in het algemeen niet geldt. Dit maakt dat predikers minder zullen ingaan op persoonlijke gegevens en meer aandacht besteden aan islamitische leerstellingen. Hierdoor onderscheiden ze zich van de meeste andere westerse bekeerlingen tot de islam. Stuk voor stuk vertellen ze over hun huidige werkzaamheden en studies naar de islam, echter het persoonlijke leven is daarvan grotendeels uitgesloten. Aan hun publiek willen ze kenbaar maken dat ze gekwalificeerd zijn om de islam te preken en veel studie naar de islam hebben gedaan. In de online preken spreken zij wel over hun leven als moslim, persoonlijke ervaringen blijven daarbij echter op de achtergrond. Hierin verschillen de predikers van andere bekeerlingen tot de islam. Predikers gaan meer in op de leerstellingen van de islam wat betreft leefstijl en veranderingen, terwijl veel andere nieuwe moslims verhalen over persoonlijke ervaringen van hun bekering. Hierbij speelt echter wederom het verschil tussen online en offline bekeringsverhalen een rol, waarbij Van Nieuwkerk aantoonde dat in online bekeringsverhalen überhaupt minder aandacht is voor persoonlijke gegevens. Alhoewel de predikers dieper ingaan op islamitische leerstellingen in hun bekeringsverhaal dan de meeste andere westerse bekeerlingen tot de islam, besteedt ook de laatste groep online niet veel aandacht aan persoonlijke gegevens.

Wel een duidelijk onderscheidend punt ligt in het publiek dat beide groepen aanspreken. Middels hun werkzaamheden richten de predikers zich op een breder publiek dan de meeste andere

westerse bekeerlingen tot de islam die hun bekeringsverhaal online plaatsten. De boodschap van de predikers is ten eerste bedoeld voor moslims, zowel de moslims die in westerse samenlevingen wonen, als ook moslims die daarbuiten leven. De meeste predikers preken niet alleen in de taal van hun geboorteland, maar zijn ook de Arabische taal machtig waardoor ze gelovigen in zowel westerse als islamitische samenlevingen kunnen bereiken. Verder wenden de predikers zich tot westerlingen die niet moslim zijn, maar wel interesse hebben in de islam. Voor hen geven ze in een bekende taal uitleg over de islam. Mocht er een dusdanige interesse ontstaan van iemand die niet moslim is en neigt naar een bekering tot de islam, dan zullen de predikers deze persoon begeleiden in zijn of haar weg naar de islam. Door het plaatsen van hun bekeringsverhalen op internet kunnen de predikers aan nieuwe westerse moslims een voorbeeld stellen hoe een bekering kan verlopen. Bovendien geven ze erin weer wat de islam in hun ogen zo aantrekkelijk maakt, ook voor mensen uit westerse samenlevingen. Dit verscheiden publiek maakt dat leerstellingen een prominente rol spelen in het uitoefenen van *da'wa* door middel van het bekeringsverhaal en dat persoonlijke gegevens hieraan ondergeschikt zijn.

De werkzaamheden van de predikers leiden ons in de richting van de laatste en toonaangevende factor binnen dit onderzoek, namelijk *da'wa*. Niet alleen hun bekeringsverhaal gebruiken de predikers voor *da'wa*, ook andere middelen worden door hen ingezet. De vijf predikers hebben een groot en breed arsenaal aan materiaal online beschikbaar. Het bekeringsverhaal is voor de grote meerderheid slechts een onderdeel van de *da'wa*, met Estes dus als uitzondering. De anderen verkondigen hun boodschap voornamelijk door beeldmateriaal en geven potentiële bekeerlingen door hun online boodschap een begeleiding naar de islam en handvatten om vorm te geven aan hun leven na de bekering. Ze willen de leer van de islam verkondigen en andere mensen begeleiden in hun weg naar de islam. Te persoonlijk worden heeft daarbij geen zin en spreken over problemen zal ook geen goede reclame zijn voor het aannemen van de islam. Hiermee streven de predikers bovenal naar het preken van de islam. Hun *da'wa* verspreiden ze op deze manier actief op internet.

ETNICITEIT

Een volgend thema dat een rol speelt bij het uitvoeren van *da'wa* door middel van het bekeringsverhaal is etniciteit. In de studie van Van Nieuwkerk kwam naar voren dat westerse bekeerlingen tot de islam in hun online bekeringsverhaal niet of nauwelijks ingaan op gender, etniciteit en biografische gegevens. De nadruk online lag daarentegen op religie om zo hun verhaal in te zetten als *da'wa*. Zij constateerde dat wanneer er op internet al wordt gesproken over het thema etniciteit, de islam wordt gezien als een universele religie waarbij afkomst geen rol speelt. Alleen

offline speelt etniciteit een rol in de zin dat vrouwen het erover hebben hoe hun etniciteit samen kan gaan met de islam. Opvallend genoeg speelt etniciteit wel degelijk een rol in de bekeringsverhalen van een drietal predikers, zij het op andere wijze dan bij Van Nieuwkerk. In deze paragraaf zal ik eerst weergeven op welke manier de predikers etniciteit naar voren brengen in hun verhaal om daarna hiervoor verklaringen te geven en dit te relateren aan *da'wa*.

Van alle vijf predikers is het thema etniciteit het meest aanwezig in het bekeringsverhaal van Yasin. Hij geeft aan niet zomaar interesse te hebben in de islam, maar specifiek in de zogenaamde 'Nation of Islam'. Volgens de leer van deze beweging zijn 'zwarte mensen' het gekozen volk van Allah.⁶⁸ Als aanhanger van deze groepering zag Yasin de islam in eerste instantie niet als universele religie, maar als een religie voor 'zwarte mensen'. Dit in tegenstelling tot de bevindingen van Van Nieuwkerk, die opmerkte dat juist de universaliteit van de islam werd benadrukt in online bekeringsverhalen. Later trekt Yasin zijn opvattingen breder en richt hij zijn boodschap niet meer specifiek tot 'zwarte mensen'. Ook in het bekeringsverhaal van Van de Ven speelt etniciteit een rol. Bij hem gaat het erom dat hij zich afzet van de Nederlandse en westerse samenlevingen in het algemeen en sympathiseert met onderdrukte volkeren, in zijn geval de moslims. Verder brengt Estes het thema etniciteit naar voren in zijn bekeringsverhaal, waarin hij vertelt over het samengaan van de islam en het zijn van een Amerikaan. Ook in de studie van Van Nieuwkerk komt naar voren dat vrouwen op deze manier ingaan op etniciteit, zij het bij de offline interviews en niet in de online bekeringsverhalen. In de bekeringsverhalen van Webb en Vogel komt etniciteit niet expliciet naar voren.

Interessant is dat de meeste predikers etniciteit zijdelings bespreken in hun bekeringsverhaal of dit onderwerp helemaal weglaten. Dit valt niet binnen het verwachtingspatroon, aangezien ze onder andere westerlingen als publiek zien. Door juist aandacht te besteden aan het samengaan van het leven in een westerse samenleving en het moslim zijn zouden ze westerlingen kunnen aanspreken. Dat de meeste blanke predikers hier niet op ingaan kan worden verklaard doordat zij tot de dominante etniciteit in westerse samenlevingen behoren, waardoor zij niet stil hoeven te staan bij dit thema. Meestal zijn alleen minderheden en ondergeschikten bezig met hun positie. Dit beeld wordt bevestigd als we kijken naar Yasin. Als zwarte Amerikaan, niet de meest dominante groep in de Verenigde Staten, gaat hij in zijn bekeringsverhaal in op zijn etniciteit. Een uitzondering op de regel is de blanke Amerikaan Estes, die wel degelijk aandacht besteedt aan het samengaan van zijn afkomst met het zijn van een moslim. Het horen bij een dominante etniciteit oefent op deze manier invloed uit op het al dan niet benoemen van het thema etniciteit in het bekeringsverhaal.

⁶⁸ <http://www.noi.org/index.shtml>, 23 januari 2012.

Het grote deel van de predikers is wat betreft etniciteit dominant in hun samenleving, de meesten maken echter geen deel uit van de dominante cultuur. Bijna allemaal, behalve Estes, maken deel uit van een subcultuur waarin de islam populair is binnen een bredere gemeenschap. Bij deze groepen ligt hun identificatie, wat bij heeft gedragen aan hun bekering. Een goed voorbeeld hiervan is Webb die zich in een 'gang' bevond waarin de islam populair was en op die manier bijdroeg aan Webb's positieve beeld van de islam. Er is sprake van een zogenaamde tegencultuur, waarin het moslim worden vanzelfsprekend is. Niet voor elke westerse bekeerling tot de islam is de omgeving positief ten opzichte van hun bekering. In veel verhalen komt naar voren dat er juist tegenwerking is vanuit bijvoorbeeld de familie, naaste omgeving en samenleving, waardoor het voor een persoon niet makkelijker wordt om moslim te worden. De predikers worden echter naar eigen zeggen niet tegen gewerkt in hun keuze voor islam binnen de sociale groeperingen waarin ze zich bevinden of door hun familie. Waarschijnlijk is het voor hen niet nodig om te spreken over het samengaan van het leven in westerse samenlevingen en moslim worden, omdat ze hun subcultuur waarin de islam de standaard is als referentiekader beschouwen. De vraag is of predikers niet spreken over oppositie ten opzichte van hun keuze voor de islam omdat die er niet is of omdat dit teniet zou doen aan hun *da'wa*. Het materiaal op internet doet in ieder geval voorkomen alsof de omgeving waarin ze zich bevinden hun keuze voor de islam stimuleert en accepteert. Als ze zelf niet hebben meegemaakt dat het tegelijk westers en moslim zijn wringt, is het niet verwonderlijk dat ze hier niet over spreken in hun bekeringsverhaal.

Een andere factor die van belang is bij het thema etniciteit in het bekeringsverhaal is het publiek dat de predikers voor ogen hebben. Zoals in de vorige paragraaf al naar voren kwam, richten de predikers zich op een breed publiek. Ze hopen zoveel mogelijk verschillende mensen te bereiken met hun boodschap. De doelgroep van de meeste predikers is wereldwijd. Ze verkondigen hun boodschap niet alleen in hun land van herkomst, maar geven wereldwijd lezingen in het Engels en het Arabisch. Van de Ven en Vogel richten zich doorgaans op respectievelijk Nederlanders en Duitsers. Wel maken zij daarnaast gebruik van de Arabische en Engelse taal waardoor hun boodschap verder reikt dan hun landen van herkomst. Door niet in te gaan op etniciteit in hun bekeringsverhaal weten de predikers hun doelgroep breed te houden. Bovendien wordt hun boodschap effectiever door de islam voor te stellen als een religie die de gehele mensheid aan kan nemen (Poston 1992). Ook Yasin, die in eerste instantie wel inging op etniciteit, benadrukt tegenwoordig dat zijn boodschap voor iedereen bestemd is. Als prediker gaat het hun erom te focussen op leerstellingen en hun publiek niet te beperken maar zo breed mogelijk te houden, zodat hun *da'wa* veel mensen kan bereiken.

Toch gaat er wel een impliciete boodschap schuil in de bekeringsverhalen van de predikers. Ook al spreken ze niet expliciet over het samengaan van het westers en moslim zijn, deze mogelijkheid is wel zichtbaar in hun verhaal. Zij kunnen in deze zin namelijk een voorbeeld zijn voor andere potentiële westerse bekeerlingen tot de islam. Zoals in het eerste hoofdstuk naar voren kwam, behelst *da'wa* niet alleen het vertellen over de islam. Ook is het zijn van een goed voorbeeld voor anderen en het daarbij hebben van de juiste intenties van belang. Dat is precies wat de predikers doen door middel van hun bekeringsverhaal op internet. Ze laten zien dat een westerling zich kan bekeren tot de islam en geven bovendien aan hoe hun weg naar de islam verliep. Hiermee zijn ze een voorbeeld voor anderen en beoefenen ze op deze manier *da'wa*.

ESTES ALS UITZONDERING

In dit hoofdstuk zijn een aantal thema's naar voren gekomen die typerend zijn voor de westerse bekeerlingen tot de islam die prediker zijn geworden. Deze typeringen zijn algemeenheden en er zijn verschillen per persoon, wel valt er een duidelijke tendens in te zien. Het zou echter te mooi zijn als alle predikers naadloos in het plaatje zouden passen en er is dan ook één uitzondering op de regel, namelijk Estes. Op verschillende punten wijkt hij af van de andere predikers wat betreft het uitoefenen van *da'wa* door middel van zijn bekeringsverhaal. Ten eerste heeft het thema rationaliteit bij hem een andere positie. Net als bij de andere predikers speelt rationaliteit een belangrijke rol in zijn bekeringsverhaal, maar tegelijkertijd presenteert hij zijn bekering als een wonder. Verschillende zaken kwamen volgens hem samen en leidden hem naar de islam. Door zijn theologische kennis als christelijke dominee kon hij uitgebreid discussie voeren met de moslim bij hem in huis. Echter de ontmoeting met deze moslim noemt Estes 'wonderbaarlijk'. Waarschijnlijk heeft deze manier van het weergeven van het bekeringsverhaal te maken met de evangelische achtergrond van Estes. Voordat hij moslim werd, trok hij het land door als evangelistisch predikers samen met gelijk gestemde vrienden. Bekeringsverhalen in deze kringen hebben vaak de vorm van wonderlijke ervaring, waarbij een persoon een gift krijgt van een hogere macht (Flinn 1999, 68-70). Ondanks dat Estes niet spreekt over een gift, zou het goed kunnen dat het verhaal van Estes hierdoor beïnvloed is en dat hij hieraan zijn visie op de leerstellingen van de islam heeft toegevoegd.

Ten tweede is rationaliteit niet het enige thema wat een rol speelt in zijn verhaal, ook persoonlijke gegevens komen uitgebreid aan bod. Zijn verhaal is dan ook een stuk langer dan die van de anderen. Mogelijkerwijs komt dit door de leeftijd waarop Estes zich bekeerde tot de islam. In tegenstelling tot de andere predikers, die zich voor hun vijftiende bekeerden tot de islam, koos Estes er op relatief late leeftijd voor om moslim te worden. Pas rond zijn vijftigste levensjaar besloot

hij om voortaan als moslim door het leven te gaan. In al deze jaren heeft hij meer mee kunnen maken in zijn leven dan de andere predikers, zoals het beoefenen van meerdere beroepen, meer dan één keer in het huwelijksbootje stappen en kinderen krijgen. Dit geeft hem simpelweg meer gegevens die hij in zijn bekeringsverhaal kan betrekken. Dit zal een factor zijn bij het meer weergeven van persoonlijke gegevens, het is echter geen afdoende verklaring. Hoe jong de andere predikers ook waren bij hun bekering, ook zij zouden meer persoonlijke gegevens kunnen vermelden in hun bekeringsverhaal. Het zou kunnen dat het meer in Estes karakter zit om hierover te spreken of dat wederom zijn evangelische achtergrond hierbij een rol speelt. Een andere mogelijkheid is dat hij het vermelden van persoonlijke gegevens als een versterking ziet van zijn bekeringsverhaal. Hij vertelt dat zijn leven niet altijd even vlekkeloos verliep gezien zijn scheiding en faillissementen. In het gedeelte van zijn verhaal na zijn bekering spreekt hij daarentegen niet meer over dergelijke moeilijkheden maar presenteert hij zichzelf als een tevreden man. Genoemde factoren spelen waarschijnlijk een rol, maar uitsluitel is hier niet over te geven.

Het derde en laatste afwijkende punt zit in het thema etniciteit. In tegenstelling tot de andere predikers gaat Estes wel in op dit thema in zijn bekeringsverhaal. Als christelijke Amerikaan had hij in zijn jongere jaren zacht gezegd geen warme gevoelens ten opzichte van moslims. Hij was bang voor terroristen en koesterde een haat tegen deze vreemde religie. Voor hem was het wel degelijk een issue dat hij als Amerikaan uiteindelijk moslim werd, door zijn eerdere gevoelens jegens deze religie. Hij aarzelde dan ook niet om dit te vermelden in zijn bekeringsverhaal. Er is hier echter iets anders aan de hand dan bij Yasin die ook ingaat op etniciteit. Yasin typeert zichzelf als 'zwarte' Amerikaan, terwijl Estes het woord christelijk voor zijn nationaliteit zet. Waar Yasin met etniciteit doelt op raciale kenmerken, gaat het Estes om religie. Vanwege zijn religieuze overtuiging als Amerikaan had hij in eerste instantie moeite met de islam. Op deze punten wijkt Estes af van de gegeven typeringen van de bekeringsverhalen van westerse nieuwe moslims die de islam zijn gaan prediken, wat maakt dat zijn *da'wa* andere vorm heeft dan bij de anderen.

CONCLUSIE

In dit hoofdstuk heb ik weergegeven welke thema's in de bekeringsverhalen op internet van de vijf predikers een belangrijke rol spelen en hoe dit zijn weergave heeft op het uitoefenen van *da'wa*. Het meest in het oog springende onderwerp in de verhalen van de predikers is rationaliteit. Stuk voor stuk besteedden ze hier de meeste tijd aan. Rationaliteit brachten ze naar voren als motief voor hun bekering en ook uit analyse van het verhaal bleek dat het een belangrijke factor is bij het moslim worden. Deze benadrukking van het thema had te maken met hun werkzaamheden als prediker en

het overbrengen van hun boodschap. Tevens speelde het westers denkkader van na de verlichting hierbij waarschijnlijk een rol. Deze manier van religieuze overtuiging en nadruk op kennis en logica gold niet voor iedere westerling die moslims werd. De mystieke islam oefende ook aantrekkingskracht uit op verschillende westerlingen, waarbij de eenwording met God van belang was. De predikers voelden zich echter aangetrokken tot de stroming binnen de islam die uitgaat van de richtlijnen van de Koran en soenna. Dit beïnvloedde de manier waarop ze hun boodschap tegenwoordig overbrengen en had effect op de beeldvorming van de islam in westerse samenlevingen.

Verder kwam het thema persoonlijke gegevens aan de orde. Er zijn drie manieren te onderscheiden waarop dit onderwerp niet naar voren komt in de verhalen van de predikers, namelijk als het gaat om biografische gegevens, het spreken over veranderingen na de bekering en problemen door het moslim worden. Dit had waarschijnlijk te maken met gender, het publiek dat de predikers benaderen en door hun werkzaamheden als prediker. Een ander onderwerp wat specifieke vorm kreeg bij de predikers is etniciteit. Binnen de samenleving en cultuur waarin ze zich bevinden was het voor hen niet nodig om dit thema te behandelen. Bovendien is hun boodschap universeel bedoeld en niet voor een specifieke etniciteit. Het thema etniciteit ligt echter wel impliciet verscholen in de bekeringsverhalen. Estes is hierop een uitzondering. Hij gaat wel expliciet in op etniciteit, net als op het kenmerk rationaliteit en het verstrekken van persoonlijke gegevens.

Da'wa heeft een prominente rol in de online manifestatie op internet van de predikers. Op het wereldwijde web gebruiken ze uiteenlopende manieren om hun boodschap aan de man te brengen en moslims te begeleiden in hun spirituele groei. Niet alleen richten zij zich op nieuwe westerse moslims, ook andere moslims maken deel uit van hun publiek. Voorbeelden van *da'wa* door de predikers zijn het uploaden van filmpjes met preken en verschaffen van informatie over de islam. Daarnaast heeft het bekeringsverhaal van de predikers hierbij een belangrijke positie. Zij presenteren dit verhaal op dusdanige wijze dat het deel uitmaakt van hun *da'wa*. Dit doen ze door voornamelijk aandacht te vestigen op rationaliteit en daarmee aan te tonen dat de keuze voor islam in hun ogen logisch is, terwijl er naar hun idee vele fouten zitten in het christendom. Mystieke islam was voor hen niet de juiste stroming binnen de islam, maar juist de stroming waarin nadruk ligt op richtlijnen uit de Koran en soenna passen binnen deze rationele benadering van religie. Persoonlijke gegevens noemen ze nauwelijks, daar het gaat om het overbrengen van de boodschap en niet om hun persoonlijke leven. Ook in het spreken over het thema etniciteit komt naar voren dat ze hun boodschap over willen brengen naar een zo groot mogelijk publiek. Daarbij komt in het verhaal impliciet naar voren dat je als westerling kan kiezen voor de islam. Estes is de enige van de predikers die dit expliciet vermeld in zijn bekeringsverhaal. Deze kenmerken die de predikers onderscheiden

van andere bekeerlingen tot de islam duiden op de specifieke functie van het plaatsen van hun bekeringsverhaal online, namelijk *da'wa*.

CONCLUSIE

De islam is momenteel aan het groeien in westerse samenlevingen. Hoofdzakelijk komt dit door migratie van moslims uit islamitische landen, maar ook is er een kleine groep westerlingen die gegrepen wordt door deze religie. Tegelijkertijd vinden er in westerse samenlevingen ontwikkelingen plaats op het gebied van internet. Dit medium is steeds makkelijker beschikbaar en mogelijkheden tot interactie groeien. Online kunnen personen met mensen die ze al kennen contact hebben, maar ook kunnen ze nieuwe netwerken opbouwen en nieuwe identiteiten uitproberen, bijvoorbeeld het zijn van moslim. Het is dan ook niet opzienbarend dat de islam, net als andere religies, zich online manifesteert en dat moslims dit medium inzetten voor *da'wa*. De groep die hier volop induiken zijn de predikers die ik heb bestudeerd voor dit onderzoek. Op uiteenlopende manieren presenteren zij zich op internet met als doel het overbrengen van hun boodschap. Dit wordt duidelijk door de preken die ze online plaatsen, maar ook hun bekeringsverhaal maakt een belangrijk deel uit van hun *da'wa*.

In de wetenschap is er al veelvuldig onderzoek gedaan naar religieuze bekeringen, waarbij het bekeringsverhaal als uitgangspunt wordt genomen. In de meeste studies die in deze scriptie naar voren kwamen ging dit om bekeringsverhalen die verkregen waren uit 'face to face' interviews. Hierin is er voornamelijk aandacht voor de motivatie voor de bekering, factoren die daarbij een rol spelen en het proces wat bekeerlingen doormaken. Bij onderzoeken naar westerse bekeerlingen tot de islam kwam daar bij dat er in veel gevallen problemen optraden bij de bekering tot een 'vreemde' religie. Alleen Van Nieuwkerk besteedt niet alleen aandacht aan offline bekeringsverhalen, ook gaat ze in haar studie in op online bekeringsverhalen van westerse bekeerlingen tot de islam. Aangezien ook mijn onderzoek gaat over online bekeringsverhalen, was de studie van Van Nieuwkerk een waardevolle theoretische achtergrond voor de analyse van de bekeringsverhalen van de vijf westerse islamitische predikers.

Op internet ben ik vijf westerse bekeerlingen tot de islam die prediker zijn geworden tegen gekomen. Achtereenvolgens zijn dit Khalid Yasin, Abdul-Jabbar van de Ven, Pierre Vogel, Suhaib Webb en Yusuf Estes. Ondanks hun kleine aantal hebben zij wel degelijk invloed in westerse samenlevingen doordat ze zelf de openbaarheid opzoeken en aandacht krijgen van de media. De predikers houden zich bezig met het verkondigen van de islam in westerse samenlevingen en gebruiken het internet voor dit doel. Zo plaatsen zij hun preken over de islam online, gaan ze in interactie met moslims en potentiële nieuwe moslims middels facebook en gebruiken ze twitter om zaken over de islam te delen met anderen. Een belangrijk deel van de *da'wa* die hiermee gemoeid

gaat is hun bekeringsverhaal. Hun bekeringsverhalen online zijn te vinden op youtube of op sites onder eigen beheer. In de verhalen vertellen ze over hun eigen weg naar de islam en gaan daarbij voornamelijk in op hun rationele zoektocht naar de juiste religie. De islam bleek voor hen allen de meest logische keuze.

Door studies over religieuze bekeerlingen te leggen naast de bekeringsverhalen van de vijf predikers komt naar voren hoe de laatste groep specifiek hun verhaal inzet als deel van *da'wa*. Wat het meest opvalt is de grote aandacht voor rationaliteit in de bekeringsverhalen van de predikers. Zelf noemen ze dit aspect als motivatie voor hun bekering en ook uit analyse van het verhaal vanuit verschillende wetenschappelijke perspectieven blijkt de dominantie van dit onderwerp over de andere factoren. De overheersing van rationaliteit komt tevens naar voren in de stroming binnen de islam waarvoor de predikers kozen. Niet de mystiek sprak hen aan, maar ze hadden belangstelling voor de stroming binnen de islam waarin richtlijnen, zoals in de soenna en Koran naar voren komen, centraal staan. Daarnaast zijn persoonlijke gegevens ondergeschikt aan het thema rationaliteit. Een ander onderwerp dat een specifieke rol inneemt in het bekeringsverhaal van de predikers is etniciteit. Dit thema komt over het algemeen niet expliciet, maar impliciet naar voren in de bekeringsverhalen. Een uitzondering op de regel is Estes. Bij hem maakt etniciteit wel expliciet deel uit van zijn verhaal, hij heeft wel aandacht voor persoonlijke gegevens en beschrijft zijn bekering als een wonderlijke gebeurtenis. Rationaliteit speelt bij hem wel een rol, al heeft het niet de overhand in zijn verhaal zoals bij de andere predikers.

Met deze gegevens kan een antwoord worden geformuleerd op de hoofdvraag van deze scriptie:

Hoe zijn de bekeringsverhalen op internet van westerse islamitische predikers te begrijpen in relatie tot hun da'wa?

Zoals in de inleiding al naar voren kwam kan alles *da'wa* zijn, als het maar met de juiste intentie wordt gedaan. Het kan liggen in een voorbeeld zijn voor anderen, maar ook door te vertellen over de islam, zowel impliciet als expliciet kunnen mensen worden uitgenodigd tot de islam. Naar mijn idee is het bekeringsverhaal van de predikers zeer effectief als *da'wa* omdat het beide componenten omvat. Ten eerste informeren de predikers hun publiek expliciet over de islam. Meer nog dan over hun eigen ervaringen vertellen ze over de leerstellingen van de islam en de logica die zij in de islam zien. Door rationaliteit te benadrukken kunnen ze deze informatie kwijt in hun bekeringsverhaal. Daarnaast gaat er ook een andere, meer impliciete, wervende werking uit van de verhalen van de predikers. Alhoewel zij niet expliciet ingaan op het thema etniciteit en daarmee hoe je als westerling kan kiezen

voor de islam, brengen zij deze boodschap toch over. Hun bekeringsverhaal is het bewijs van die mogelijkheid. De predikers hebben zich als westerling bekeerd tot de islam en gaan ten volle op in hun nieuwe religieuze overtuiging. Dit maakt dat andere potentiële westerse bekeerlingen in hen een rolmodel kunnen zien. Als de predikers het kunnen, dan kunnen zij ook kiezen voor de islam. Door het verhaal online te plaatsen kunnen de predikers een potentieel groot en verscheiden publiek bereiken met deze boodschap. Deze personen hebben op hun beurt middels internet de mogelijkheid om nieuwe identiteiten uit te proberen, waaronder de islamitische. Alles kan *da'wa* zijn en de online bekeringsverhalen van de vijf westerse islamitische predikers maken hier een belangrijk deel van uit.

VERDER ONDERZOEK

De focus die ik in deze scriptie heb gelegd is slechts één van de vele mogelijkheden van onderzoek op het gebied van predikers en westerse bekeerlingen tot de islam. In deze scriptie heb ik mij gericht op *da'wa* door middel van het bekeringsverhaal op internet. Daarbij kwam naar voren dat het bekeringsverhaal slechts een deel is van de manifestatie op internet en het geheel aan *da'wa*. Interessant zou zijn om de verschillende andere manieren te bestuderen waarop de westerse islamitische predikers hun boodschap verspreiden en hun publiek bereiken. Dit zou bijvoorbeeld een analyse kunnen zijn van de preken die ze online plaatsen. Verder is in deze scriptie kort aan de orde geweest dat media in westerse samenlevingen soms de opvattingen van de westerse islamitische predikers uit de context halen en als radicaal interpreteren. In verder onderzoek kan worden gekeken naar de spanning tussen wat predikers zelf zegen of menen te verkondigen en hoe de media dit representeert. Mogelijke discrepanties kunnen meer inzicht geven in de *framing* van de islam door westerse media. Tot slot heb ik onderzoek gedaan naar de bekeringsverhalen online van de westerse islamitische predikers. Voor de hand zou liggen om hen ook persoonlijk offline te interviewen om zo meer inzicht te krijgen in hun bekering en hun motivatie om de islam te verkondigen als prediker.

LITERATUURLIJST

- Anway, C. 2000. 'American women choosing Islam', in: Haddad, J. L. & Esposito, Y. Y. (ed.) *Muslims on the Americanization path?* (Oxford) 145-160.
- Allievi, S. 2006. 'The shifting significance of the halal/haram frontier: Narratives on the hijab and other issues', in: Van Nieuwkerk, K. (ed.) *Gender and conversion in the west* (Austin) 120-149.
- Asad, T. 2003. *Formations of the secular: Christianity, Islam, modernity* (Stanford).
- Aupers, S. en Houtman, D. 2010. 'Religions of modernity: Relocating the sacred to the self and the digital', in: Aupers, S. en Houtman, D. (ed.) *Religions of modernity: Relocating the sacred to the self and the digital* (Amersfoort) 1-29.
- Borgman, E. en Van Harskamp, A. 2008. 'Tussen secularisering en hernieuwde sacralisering', in: Ter Borg, M. B. et al (ed.) *Handboek religie in Nederland: Perspectief, overzicht, debat* (Zoetermeer) 14-25.
- Bowen, J. 2008. *Religions in practice: An approach to the anthropology of religion* (Boston).
- Boyd, D. M. en Ellison, N. B. 2008. 'Social network sites: Definition, history and scholarship', *Journal of computer-mediated communication* 13, 210-230.
- Brasher, B. E. 2004. *Give me that online religion* (New Burnswick, New Jersey en London).
- Bryant, D. M. en Lamb, C. 1999 'Introduction: Conversion: Contours of controversy and commitment in a plural world', in: Lamb, C en Bryant, M.D. (ed.) *Religious conversion: contemporary practices and controversies* (Londen en New York) 1-22.
- Bunt, G. R. 2000. *Virtually Islamic: Computer mediated communication and cyber Islamic environments* (Cardiff).
- 2003. *Islam in the digital age: e-jihad, online fatwas and cyber Islamic environments* (London, Sterling en Virginia).
- Canard, M. 2010. 'Da'wa', in: Bearman P. J. (ed.) *Encyclopaedia of Islam* (Leiden).
http://www.brillonline.nl.proxy-ub.rug.nl/subscriber/uid=3181/entry?entry=islam_SIM-1738
- Casanova, J. 1994. *Public religions in the modern world* (Chicago en Londen).
- Crijnen, T. 1999. *Veertien portretten van nieuwe Nederlandse en Vlaamse moslims* (Amsterdam).
- Dawson, L. L. 2004. 'Religion and the quest for virtual community', in: Dawson, L. L. en Cowan, D. E. (ed.) *Religion online: Finding Faith on the internet* (New York) 69-84.
- Dawson, L. L. en Cowan, D. E. 2004. 'Introduction', in: Dawson, L. L. en Cowan, D. E. (ed.) *Religion online: Finding Faith on the internet* (New York) 1-16.
- Douwes, D. 2006. *De islam in een notendop* (Amsterdam).
- Dutton, Y. 1999. 'Conversion to Islam: the Qur'anic paradigm', in: Lamb, C. en Bryant, M.D. (ed.) *Religious conversion: contemporary practices and controversies* (Londen en New York) 151-165.
- El-Tahawy, A. 2008. 'The internet is the new mosque: Fatwa at the click of a mouse', *Arab Insight* 2, 11-19.

- Enchchaibi, N. 2009. 'From Audiotapes to Video Blogs. The Delocalization of Authority in Islam', Paper to the Media Anthropology Network (EASA) e-seminar, <http://www.media-anthropology.net/workingpapers.htm>
- Esposito, J. L. 2000. 'Muslims in America or American Muslims', in: Haddad, Y. Y. en Esposito, J. L. (ed.) *Muslims on the Americanization Path?* (Oxford) 1-15.
- Flinn, F. F. 1999. 'Conversion: Up from evangelicalism or the pentecostal and charismatic experience', in: Lamb. C. en Bryant, M. D. (ed.) *Religious conversion: contemporary practices and controversies* (Londen en New York) 51-74.
- Fivush, R. en Buckner, J. P. 2003. 'Creating gender and identity through autobiographical narratives', in: Fivush, R. en Haden, C. A. (ed.) *Autobiographical memory and the construction of a narrative self: Developmental and cultural perspectives* (Mahwah, New Jersey en Londen) 149-167.
- Gilliat-Ray, S. 1999. 'Rediscovering Islam, A Muslim journey of faith', in: Lamb. C. en Bryant, M. D. (ed.) *Religious conversion: contemporary practices and controversies* (Londen en New York) 315-332.
- Han, S. 2010. 'Theorizing new media: Reflexivity, knowledge and the web 2.0', *Sociological Inquiry* 80, 200-213.
- Hedin, C., Janson, T. en Westerlund, D. 2004. 'Da'wa', in: Martin, R. C. (ed.) *Encyclopedia of Islam and the muslim world* (New York) 170-174.
- Helland, C. 2005. 'Online religion as lived religion: Methodological issues in the study of religious participation on the internet', *Online-Heidelberg journal of religions on the internet* 1, 1-16.
- Hermansen, M. 1999. 'Roads to Mecca: Conversion narratives of European and Euro-American Muslims', *The Muslim World* 89, 56-89.
- Hirschkind, C. 2006. *The ethical soundscape: Cassette sermons and Islamic counterpublics* (New York, Chichester en West Sussex).
- Hjarvard, S. 2008. 'The mediatization of religion: A theory of the media as an agent of religious change', *Northern Lights* 6, 9-26.
- Jones, S. G. 1998. 'Introduction', in: Jones, S. G. (ed.) *Virtual culture: Identity and communication in cybersociety* (Londen, Thousand Oaks en New Delhi) 1-6.
- Kinvall, C. 2004. 'Globalization and religious nationalism: Self, identity, and the search for ontological security', *POLITICAL SECURITY* 25, 741-767.
- Köse, A. 1999. 'The journey from the secular to the sacred: Experiences of native British converts to Islam', *Social Compass* 46, 301-312.
- Luckmann, T. 1999. 'The religious situation in Europe: the background of contemporary conversions', *Social Compass* 46, 251-258.
- McGuire, M. B. 2008. *Lived religion: Faith and practice in everyday life* (Oxford).
- Miller, D. en Slater, D. 2000. *The internet: An ethnographic approach* (Oxford en New York).
- Morozov, E. 2011. *The net delusion: the dark side of internet freedom* (New York).
- Murad, Kh. 1986. *Da'wah among non-muslims in the west: some conceptual and methodological aspects* (Londen).
- Poston, L. A. 1992. *Islamic da'wah in the west: Muslim missionary activity and the dynamics of conversion to Islam* (Oxford).

- Rambo, L. R. 1993. *Understanding religious conversion* (New Haven en Londen).
- 1999. 'Theories of conversion: Understanding and interpreting religious change', *Social Compass* 46, 259-271.
- Sultan, M. 1999. 'Choosing Islam: A study a Swedish converts', *Social Compass* 46, 325-335.
- Ter Haar, J. 1997. 'De mystiek van de islam', in: Driessen, H. *In het huis van de islam* (Nijmegen en Amsterdam) 182-198.
- Van Nieuwkerk, K. 2006. 'Gender, conversion and Islam: A comparison of online and offline conversion narratives', in: Van Nieuwkerk, K. (ed.) *Gender and conversion in the west* (Austin) 95-119.
- 2008. 'Biography and choice: Female converts to Islam in the Netherlands', *Islam and Christian-Muslim relations* 19, 431-447.
- Wohlrab-Sahr, M. 1999. 'Conversion to Islam: Between syncretism and symbolic battle', *Social Compass* 46, 351-362.
- Zaied, A. 2008. 'Da'wah for dollars: A new wave of Muslim televangelists', *Arab Insight* 2, 21-27.

INTERNET

ALGEMEEN

www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/publicaties/artikelen/archief/2003/2003-1298-wm.htm

i-epistemology.net/attachments/850_Ajiss21-4%20-%20Book%20Reviews%20-%20E

[Jihad%20and%20Online%20Fatwas%20and%20Cyber%20Islamic%20Environments.pdf](#)

www.convertstoislam.com

www.lpnm.nl

www.youtube.com/watch?v=6BsaQv_SlRM

KHALID YASIN

www.challengeyoursoul.com

www.netwerk.tv/uitzending/2009-03-23/islamitisch-prediker-khalid-yasin-populair-onder-jongeren

articles.challengeyoursoul.com/index.php?categoryId=2

twitter.com/#!/khalid_yasin

tegenlicht.vpro.nl/afleveringen/2010-2011/aanval-op-europa/de-vreemdeling.html

www.youtube.com/watch?v=M2x54QF36Dw&feature=related

www.abc.net.au/sundaynights/stories/s1426677.htm

ABDUL-JABBAR VAN DE VEN

www.novatv.nl/page/detail/uitzendingen/3048#

www.youtube.com/user/AbdulJabbarEU

www.4shared.com/u/dURsHeki/Abdul-Jabbar.html

www.facebook.com/#!/profile.php?id=100001683959162

forums.ansaar.nl/bekeerde-moslims/15413-bekeeringsverhaal-van-abdul-jabbar-van-der-ven.html

PIERRE VOGEL

www.nytimes.com/2010/12/15/world/europe/15germany.html

www.facebook.com/pages/Pierre-Vogel/108168929207778

www.pierrevoegel.de

www.globaljihad.net/view_page.asp?id=2024
www.diewahrerreligion.de/jwplayer/index.html
twitter.com/#!/PierreVogel
www.youtube.com/watch?v=l3EgWeVv6sw

SUHAIB WEBB

www.globaljihad.net/view_page.asp?id=2024
www.suhaibwebb.com/
www.youtube.com/user/SuhaibDWebb
www.facebook.com/#!/suhaib.webb
twitter.com/#!/SuhaibWebb
www.brasscrescent.org/
rissc.jo/docs/new/Muslim500-2010-Third-Edition-001.pdf
www.youtube.com/watch?v=4eP6TSE5yeA&feature=related
www.youtube.com/watch?v=8Rl1PIHBENk&feature=related
www.thedeenshow.com/show.php?action=detail&id=1251

YUSUF ESTES

www.yusufestes.nl
yusufestes.hyves.nl/
bekeerdemoslims.hyves.nl/widget/88156369/Advies_van_Yusuf_Estes_voor_de_Nederlandse_bekeeringen/WP-h/
www.facebook.com/pages/Yusuf-Estes/9209579703
www.yusufestes.com